

YLEISTEN ALUEIDEN TOIMINTAPAikkojen TURVALLISUUSASIAKIRJA 2021

Leikkipaikat • Skeittipaikat • Ulkokuntoilupaikat •
Bmx-radat • Polkupyörätrial-radat • Frisbeegolfradat •
Peli- ja luistinkentät • Talviliukumäet

Yleisten alueiden toimintapaikkojen turvallisuusasiakirja 2021

ISBN 978-952-371-015-3 (nid./sid.)

ISBN 978-952-371-016-0 (Verkkojulkaisu)

Tampereen kaupunki. Kaupunkiympäristön palvelualue
Julkaisu 2/2021

ISSN 2489-3668 (painettu)

ISSN 2489-7965 (Verkkojulkaisu)

Kannen kuva: Sorsapuisto / Susanna Lyly / Tampereen kaupunki

Takakannen kuva: Osmonpuisto / Kirsi Mäntysaari-Ukkola / Tampereen kaupunki

Paino: Grano Oy 2021

Tiivistelmä

Tämä kuluttajaturvallisuuslain edellyttämä turvallisuusasiakirja on laadittu Tampereen kaupungin yleisillä viheralueilla sijaitsevia leikki- ja skeittipaikkoja, ulkokuntoilupaiikkoja, peli- ja luistinkenttiä, talviliukumäkiä, BMX-ratoja, polkupyörätrail-rataa sekä frisbeegolf-ratoja varten. Näitä palveluita kutsutaan tässä asiakirjassa yleisnimellä toimintapaikat. Turvallisuusasiakirjan runko perustuu kuluttajaturvallisuuslakiin sekä valtioneuvoston asetukseen (1110/2011) eräitä kuluttajapalveluita koskevasta turvallisuusasiakirjasta. Asiakirja on pyritty laatimaan niin, että se palvelee hyvin toimintapaikoista vastaavia tahoja sekä on riittävän informatiivinen myös palveluiden käyttäjille. Tämä turvallisuusasiakirja korvaa vuonna 2012 laaditun Leikki- ja skeittipaikkojen omavalvontajärjestelmän.

Asiakirjan on laatinut tilaajan nimeämä ohjausryhmä, jossa on ollut mukana kaupungin yleisten alueiden kunnossapitoa tilaava taho, kohteiden suunnitteluun ja rakennuttamiseen osallistuvat tahot sekä käytännön kunnossapidosta vastaava kaupungin omistama organisaatio Tampereen Infra Oy. Asiakirjassa on hyödynnetty myös konsulttityönä teetettyjä asiantuntijalausuntoja.

Huolellinen kunnossapito vaikuttaa toimintapaikkojen turvallisuuteen ratkaisevasti. Huolellisella kunnossapidolla ei kuitenkaan voida vaikuttaa aiemmin tehtyihin ratkaisuihin, kuten toimintapaikan sijaintiin tai muihin suunnittelun ja rakentamisen aikaisiin seikkoihin. Jos näitä muutetaan toimintapaikan valmistumisen jälkeen, se on usein erittäin kallista ja hankalaa. Tämän vuoksi toimintapaikkojen koko elinkaari on huomioitu myös tässä asiakirjassa.

Asiakirjan ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain. Päivityskokoukseen osallistuvat edustajat kaikista toimintapaikkojen turvallisuuteen vaikuttavista palvelun toteuttajista. Jatkuvalle päivitystyölle ja organisaatioiden välisellä yhteistyöllä pyritään siihen, että asiakirjan kuvaukset toteutuvat mahdollisimman hyvin myös käytännössä.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä 3 Sisällysluettelo 5 1 Käsitteitä 7 2 Johdanto 9 2.1 Tavoitteet ja viranomaiskäsitteet 9 2.2 Toimintapaikat 9 2.3 Viranomaisvalvonta ja ohjeistus 13 3 Turvallisuusasioista vastaavat organisaatiot 15 3.1 Yleisten alueiden kunnossapidon järjestäminen 15 3.2 Kaupunkiympäristön palvelualue 15 3.2.1 Toimintapaikkojen suunnittelu 15 3.2.2 Toimintapaikkojen rakentaminen ja omaisuudenhallinta 16 3.3 Tampereen Infra Oy 16 3.3.1 Toimintapaikkojen turvallisuuteen liittyvä vastuujako ja tehtävät kunnossapidossa 18 3.3.2 Leikkiapaikkojen tarkastusryhmä 19 4 Toimipaikkojen riskinarviointi ja onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 21 4.1 Yleistä 21 4.2 Vakavan onnettomuuden riski 23 4.3 Leikkiapaikat 24 4.3.1 Leikkiapaikkojen riskinarviointi 24 4.3.2 Leikkiapaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 25 4.3.3 Talviaika 26 4.4 Ulkokuntoilupaikat 26 4.4.1 Ulkokuntoilupaikkojen riskinarviointi 26 4.4.2 Ulkokuntoilupaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 27 4.5 Skeittipaikat 27 4.5.1 Skeittipaikkojen riskinarviointi 27 4.5.2 Skeittipaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 28 4.6 BMX-radat 28 4.6.1 BMX – ratojen riskinarviointi 28 4.6.2 BMX-ratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 29 4.7 Polkupyörätrial – radat 29 4.7.1 Polkupyörätrial – ratojen riskinarviointi 29 4.7.2 Polkupyörätrial – ratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 29 4.8 Frisbeegolfradat 30 4.8.1 Frisbeegolfratojen riskinarviointi 30 4.8.2 Frisbeegolfratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 30 4.9 Peli- ja luistinkentät 30 4.9.1 Peli- ja luistinkenttien talviajan riskinarviointi 31 4.9.2 Peli- ja luistinkenttien kesäajan riskinarviointi 31 4.9.3 Peli- ja luistinkenttien onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 31 4.10 Talviliukumäet 32 4.10.1 Talviliukumäkien riskinarviointi 32 4.10.2 Talviliukumäkien onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen 33	5 Perekäyttämisen ja kelpoisuusvaatimukset 35 5.1 Turvallisuusasiakirjan seuranta ja päivitykset 35 5.2 Vastuutahojen kelpoisuus 35 6 Toimintapaikkojen tarkastaminen ja huolto 37 6.1 Laatu 37 6.2 Toimintapaikkojen tarkastaminen 37 6.2.1 Yleistä 37 6.2.2 Tarkastusten tekijät 38 6.2.3 Käyttöönottotarkastus 38 6.2.4 Rutiininomainen silmäääräinen tarkastus 39 6.2.5 Toimintatarkastus 39 6.2.6 Vuositarkastus 39 6.3 Huollot 40 6.4 Korjaukset 41 6.5 Talviajan toimenpiteet 41 6.6 Dokumentointi ja tiedonkulku 41 6.6.1 Omaisuudenhallintajärjestelmä 41 6.6.2 Tarkastusten kirjaaminen 41 6.6.3 Tiedonkulku tarkastuksista ja korjauksista 42 6.6.4 Dokumenttien säilytys 43 6.6.5 Yleisten alueiden päivystystoiminta 43 7 Vaara- ja vahinkotilanteiden käsittely 45 7.1 Onnettomuuskirjanpito 45 7.2 Onnettomuuksista tiedottaminen valvontaviranomaiselle 45 8 Tiedottaminen käyttäjille ja käyttäjäpalaute 47 8.1 Yleistä 47 8.2 Leikkiapaikat 47 8.3 Skeittipaikat 47 8.4 Ulkokuntoilupaikat 48 8.5 BMX - radat 48 8.6 Polkupyörätrial 48 8.7 Frisbeegolf - radat 49 8.8 Peli- ja luistinkentät 49 8.9 Talviliukumäet 49 8.10 Käyttäjäpalaute 49 9 Yhteenveto 51 Tietolähteitä 52 Liiteluettelo 53
---	--

1 Käsitteitä

Toimintapaikka

Tässä asiakirjassa käytettävä yleisnimitys, jolla tarkoitetaan Tampereen kaupungin yleisillä viheralueilla sijaitsevia leikki- ja skeittipaikkoja, peli- ja luistinkenttiä, talviliukumäkiä, BMX-ratoja, polkupyörätrial-rataa, ulkokuntoilupaidojoja sekä frisbeegolftratoja.

Kunnossapito

Kunnossapito on säännöllistä toimintaa, jolla ylläpidetään toimintapaikkojen käytettävyyttä, turvallisuus, toimivuus ja arvo. Kunnossapito jakautuu edelleen pääosin hoitoon ja korjaukseen ja joskus myös järjestelmien sekä rekisterien, kuten omaisuudenhallintajärjestelmien käyttöön.

Investointi

Investoinnilla tarkoitetaan huonokuntoisen kohteen peruskorjausta, kohteen korvaamista uudella tai uuden kohteen rakentamista.

Korjaus

Korjauksella säilytetään kohteen ominaisuudet ja haluttu laatutaso. Korjausta on kohteen korjaaminen tai kunnostaminen kokonaan tai osittain. Korjausta on myös kohteen osan vaihtaminen tai poisto.

Hoito

Hoito on tehtäväkokonaisuus, joka pitää sisällään mm. katujen talvihoidon, puhtaanapidon ja viheralueiden hoidon. Hoitotoimilla säilytetään kohteen käytettävyyteen, turvallisuuteen ja toimivuuteen vaikuttavat tekijät. Hoitoa on myös kohteen kunnossapidon seuranta. Hoitotoimilla ei muuteta kohteen rakennetta.

Standardi

Standardi on yleisesti saatavissa oleva tekninen eritelmä tai muu asiakirja, jonka tietty standardisointilinja on vahvistanut. Standardisointi on yhteistyötä, jossa eri asiantuntijajohot sitoutuvat noudattamaan yhteisiä pelisääntöjä ja sopivat yhteisistä menettelytavoista toistuvien tehtävien ratkaisemiseksi. Tässä asiakirjassa viitataan Euroopan standardisointijärjestön tuottamiin ja Suomessa hyväksyttyihin turvallisuusstandardeihin. Kuluttajaturvallisuuslaki viittaa näihin standardeihin määritellesään turvallisista tuotteista ja palveluista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Tukes edistää tuotteiden, palveluiden ja teollisen toiminnan turvallisuutta ja luotettavuutta Suomessa. Se valvoo toimialojensa tuotteita, palveluita ja tuotantojärjestelmiä sekä toimeenpanee niihin liittyvää lainsäädäntöä. Tukesin toiminnan tarkoituksena on suojella ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä turvallisuusriskeiltä.

Leikkipaikkojen tarkastusryhmä

Leikkipaikkojen tarkastusryhmä on osa Tampereen Infra Oy:n toimintaa. Ryhmä tekee leikkipaikkojen vuositarkastuksia ja toimintatarkastuksia sekä tilauksesta uusien leikkipaikkojen käyttöönottotarkastuksia.

Trimble Locus

Trimble Locus on Tampereen kaupungin käytössä oleva infraomaisuudenhallintajärjestelmä. Tietoja hyödynnetään mm. kunnossapitotoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja raportoinnissa.

VORI (vakavan onnettomuuden riski)

Leikkipaikalla tai leikkivälineessä ilmenevä vika tai puute, johon sisältyy vakavan onnettomuuden riski. Tällaiset viat priorisoidaan korjattaviksi ensimmäisenä, mikäli puutteen riskitaso on selvästi kohonnut.

Ilkivaltapuhelin

Ilkivaltapuhelin on Tampereen kaupungin puhelinpalvelu, jonka nauhoittavaan vastaajaan kaupunkilaiset voivat jättää viestin havaitsemastaan viasta tai puutteesta kaupungin yleisillä alueilla. Ilkivaltapuhelimen kuuntelemisesta vastaa Tampereen Infra Oy.

Kuluttajaturvallisuuslaki

Kuluttajaturvallisuuslain tarkoituksena on

- 1) varmistaa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuus;
- 2) ennaltaehkäistä kulutustavaroista ja kuluttajapalveluista aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja;
- 3) 2 kohdassa tarkoitettun vaaran ilmetessä varmistaa, että vaara saadaan riittävän tehokkaalla tavalla poistettua;
- 4) turvata korkealaatuinen kuluttajaturvallisuusvalvonta;
- 5) osaltaan parantaa toiminnanharjoittajien toimintaedellytyksiä.

2 Johdanto

2.1 Tavoitteet ja viranomaiskäsittelyt

Palvelun tarjoajan tulee huolehtia toimintapaikkojen turvallisuudesta. Turvallisuusasiakirja on toimintamalli, joka ohjaa ja selventää kaikille palvelun tuottamisessa oleville henkilöille ja tahoille, mitä riittävän turvallisen palvelun tuottaminen edellyttää toimintapaikan elinkaaren kaikissa vaiheissa aina suunnittelusta kunnossapitoon. Turvallisuusasiakirjan tavoitteena on jäsentää kaupungin yleisten alueiden toimintapaikkojen hallinnoinnin, suunnittelun, rakentamisen sekä erityisesti kunnossapidon käytäntöjä ja edistää toimintapaikkojen turvallisuutta. Asiakirja antaa myös kuntalaisille kuvan toimintapaikkojen yksityiskohtaisemmasta kunnossapidosta.

Tätä turvallisuusasiakirjaa koskevien palvelujen järjestämisestä vastaa yhdyskuntalautakunta, jota tukevat asioita valmistelevat ja esittelevät virkamiehet. Yhdyskuntalautakunnan 15.6.2021 hyväksymä turvallisuusasiakirja saatetaan Tampereen Infra Oy:n hallitukselle tiedoksi.

2.2 Toimintapaikat

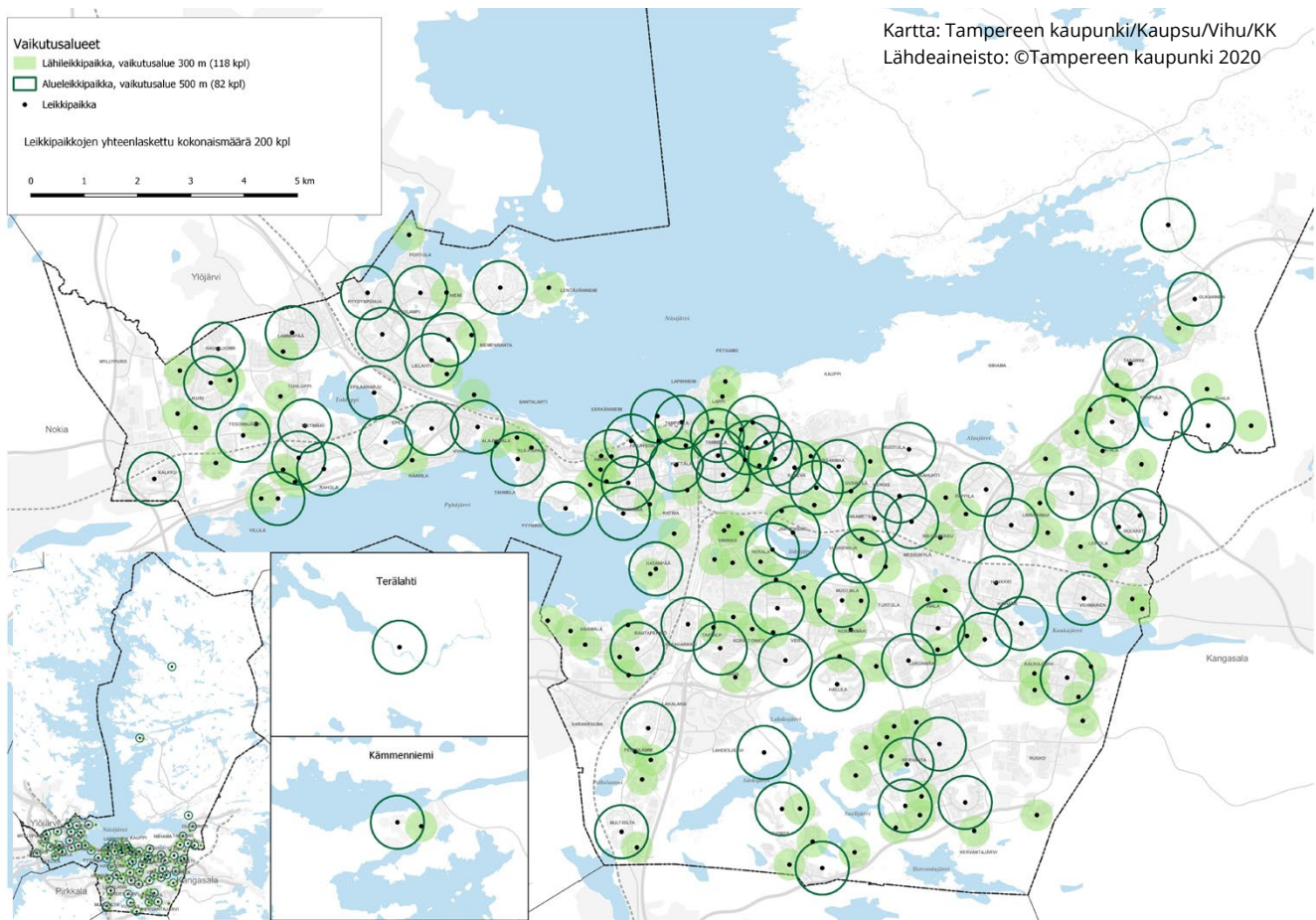
Tässä kappaleessa esitetään turvallisuusasiakirjan piiriin kuuluvien Kaupunkiympäristön palvelualueen hallinnoimien toimintapaikkojen määrät sekä karkea sijainti urakka-alueittain vuoden 2021 alun tilanteen mukaisesti.

Tällä hetkellä yleisten alueiden leikkipaikkoja on yhteensä 219 kpl. Lisätietoja leikkipaikkojen pitkän tähtäimen kehittämissuunnitelmasta löytyy Viherpalveluohjelmasta Leikkipaikat 2021—2030, joka on luettavissa kaupungin verkkosivuilta. Leikkipaikkojen sijainnit on esitetty kuvassa 1. Luettelo leikkipaikoista on turvallisuusasiakirjan liitteessä 4.

Tarkastettavat määrät urakka-alueittain

Nimi	Leikkipaikat	Leikkivälineet	Kuntoilu-, liikunta- ja pelivälineet
Hervanta	15	118	7
Keskusta	28	246	20
Kissanmaa	40	298	21
Leinola	31	215	29
Lielähti	10	94	9
Nekala	29	209	17
Peltolampi	15	117	4
Tasanne	19	120	11
Tesoma	27	230	7
Vuores	5	61	2
Yhteensä	219	1708	127

Taulukko 1. Tarkastettavien leikkipaikkojen sekä leikki-, kuntoilu-, liikunta- ja pelivälineiden määrät leikkipaikoilla urakka-alueittain. Vuoden 2021 alussa leikkipaikkoja on 219 kpl ja leikkivälineitä niillä on yhteensä 1708 kpl. Kuntoiluun, liikuntaan tai pelaamiseen tarkoitettuja välineitä leikkipaikoilla on yhteensä 127 kpl. Penkit, infotaulut ja muut vastaavat rakenteet eivät ole mukana luvuissa. Määrissä tapahtuu vuosittaista vaihtelua esimerkiksi leikkipaikkojen kunnostuksesta ja rakentamisesta johtuen.

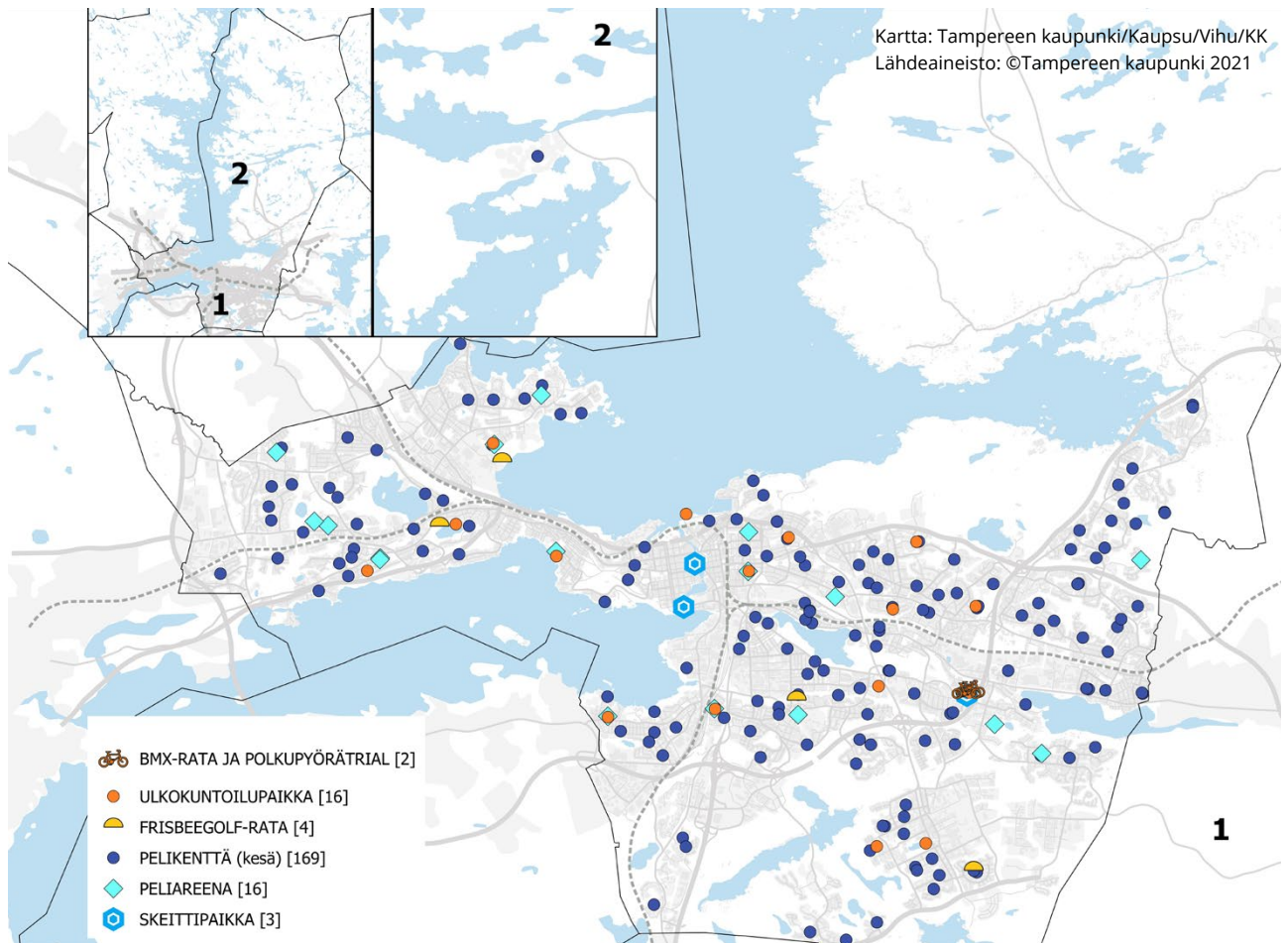
Kuva 1. Kaupunkiympäristön palvelualueen leikkipaikkaverkosto. Vuoden 2021 alussa verkostoon kuuluu 76 alueleikkipaikkaa ja 143 lähileikkipaikkaa. Kartta leikkipaikoista isommassa koossa liitteessä 1.

Tarkastettavat määrät urakka-alueittain

Nimi	Ulkokuntoilu- paikat	Kuntoiluvälineet	Peliareenat
Hervanta	2	5	-
Keskusta	4	28	3
Kissanmaa	4	21	-
Leinola	-	-	2
Lielähti	-	-	2
Nekala	3	8	2
Peltolampi	1	5	1
Tasanne	-	-	1
Tesoma	2	11	5
Vuores	-	-	-
Yhteensä	16	78	16

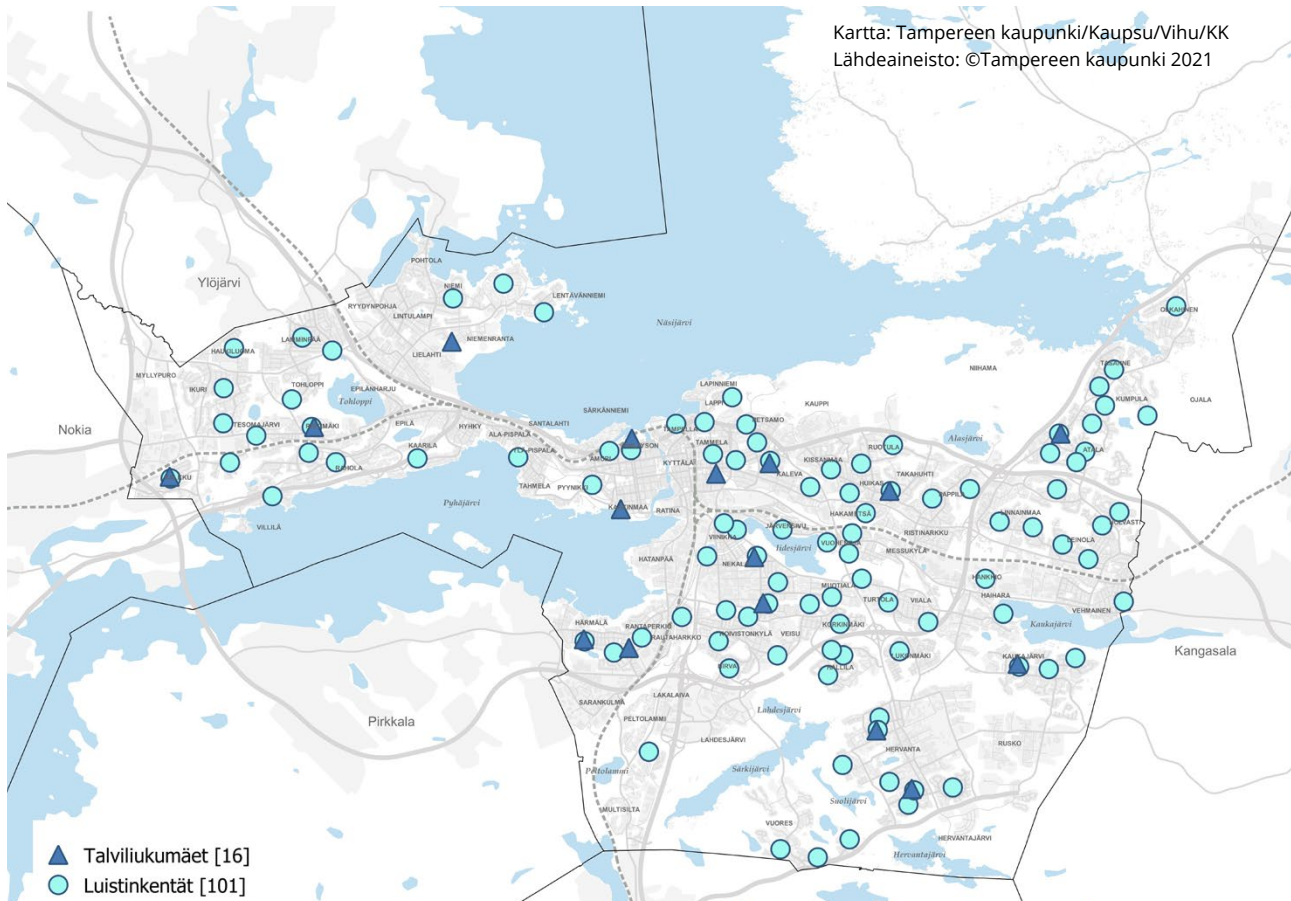
Taulukko 2. Ulkoliikuntapaikkojen, kuntoiluvälineiden ja peliareenojen määrät urakka-alueittain vuoden 2021 alussa. Ulkokuntoilupaiikkoja on yhteensä 16, kuntoiluvälineitä 78 kpl ja peliareenoja 16. Määrät voivat vaihdella vuosittain esimerkiksi kunnostuksista tai uusien toimintapaikkojen rakentamisesta johtuen.

Vuoden 2021 alussa yleisten alueiden kenttiä on yhteensä 169 kpl. Luettelo kentistä on turvallisuusasiakirjan liitteessä 5. Lisätietoja kenttien pitkän tähtäimen kehittämissuunnitelmasta saa Kenttä- ja ulkoliikuntaympäristöt 2015–2025 –viherpalveluohjelmasta. Ohjelma löytyy kaupungin verkkosivuilta.

Kuva2. Kesällä käytössä olevat muutyleisten alueiden toimintapaikat. Vuoden 2021 alussa ulkokuntoilupaiikkoja on yhteensä 16 kpl, peliareenoita 16 kpl, skeittipaikkoja 3 kpl, frisbeegolfratoja 4 kpl, yksi BMX-rata sekä yksi polkupyörätriai. Kesäkäytössä olevia kenttiä on yhteensä 169 kpl. Kartta kesällä käytössä olevista toimintapaikoista isommassa koossa liitteessä 2.

Kartassa esitettyjen yleisten alueiden skeittipaikkojen lisäksi Tesoman jäähallin pihassa oleva skeittipaikka on vuoden 2021 aikana siirtymässä Raholan kentän yhteyteen Liikunta- ja nuorisoyksikön hallinnoimalle alueelle. Hiedanrannan skeittipaikka sijaitsee Hiedanrannan kehitys Oy:n omistamalla maa-alueella.

Kuva 3. Talvikäytössä olevat muut yleisten alueiden toimintapaikat. Talvella 2021 luistinkenttiä oli 101 kappaletta ja talviliukumäkiä 16. Kenttiä jäädytetään ja talviliukumäkiä rakennetaan talviolosuhteiden ja lumi-tilanteen salliessa, jonka vuoksi määrät voivat vaihdella vuosittain. Kartta talvikäytössä olevista toimintapaikoista isommassa koossa liitteessä 3.

Kuva 4. Mäenlaskua Vihiojanpuistossa. Kuva Satu Aalto.

2.3 Viranomaisvalvonta ja ohjeistus

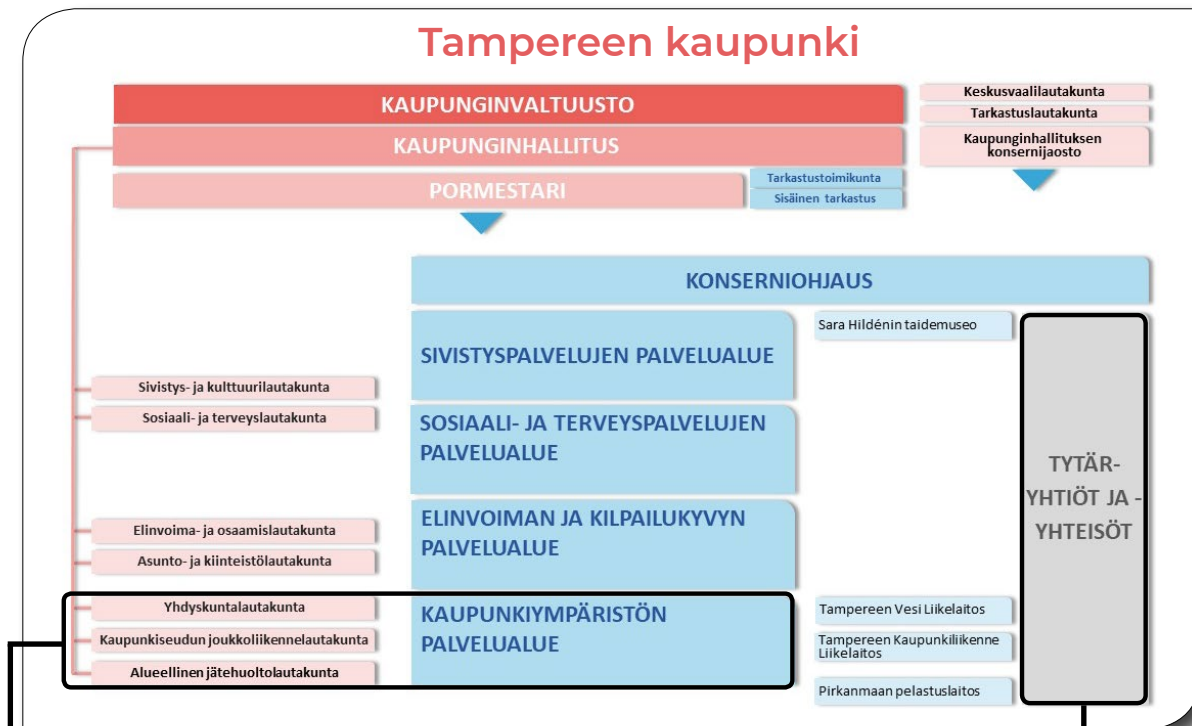
Kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö edellyttää turvallisuusasiakirjan laatimista. Kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) mukaan vastuu tavaroiden ja palvelujen turvallisuudesta on toiminnanharjoittajalla tai muulla palveluntarjoajalla kuten kunnalla tai seurakunnalla. Lain mukaan palveluiden tarjoajien on toimittava huolellisesti ja varmistettava, ettei palvelun käyttämisestä aiheudu vaaraa kuluttajille tai lähistöllä oleville henkilöille.

Vuoden 2016 kuluttajaturvallisuuslain uudistuksen myötä toimintapaikkojen viranomaisvalvonta on pääosin siirtynyt paikallistason ympäristöterveysyksiköltä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (myöhemmin Tukes). Ainoastaan hygieniakysymyksissä, kuten leikkipaikkojen hiekkalaatikot, kahluualtaat ja uimavedet, valvontavastuu on edelleen kaupungin ympäristöterveysyksiköllä. Tukes myös ohjeistaa palvelun tarjoajia palveluiden turvalliseen järjestämiseen. Tukesin organisaatiossa tämän asiakirjan palveluita valvoo ja ohjeistaa Kuluttajapalvelut -ryhmä. Koska valvontaa ja ohjeistusta tehdään paikallistason sijaan Tukesista käsin ja aikaisempaan verrattuna verrattain vähäisin henkilöresurssein, keskittyy tämä viranomaistoiminta etupäässä toiminnanharjoittajien turvallisuusjohtamiseen ja niin sanottujen isojen linjojen toimivuuteen. Tarvittaessa puututaan myös pienempiin yksityiskohtiin sekä myös välinetoimittajien tuotteiden turvallisuuteen ja heidän toimintaansa. Lakimuutoksen yhteydessä laista poistui toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuus uuden palvelun, esimerkiksi leikkipaikan, käyttöönotosta.

Toimintapaikkojen turvallisuutta ohjaavat myös lukuisat Suomen Standardisoimisliiton standardit, joita on julkaistu vuodesta 1998 lähtien. Nämä standardit päivittyvät muutamien vuosien välein ja esimerkiksi leikkipaikkojen standardeihin (EN 1176-1 – 1176 – 11) on tehty mittava päivitys vuoden 2017 lopulla. Standardit voivat olla erikoistuneita tiettyihin toimipaikkoihin tai esimerkiksi varusteisiin. Jos samalla alueella on useita toimintapaikkoja, tarkastellaan aluetta tarkimman standardin mukaan. Esimerkiksi leikkipaikoilla olevien ulkokuntoilulaitteiden tulee täyttää myös leikkipaikkojen standardit. Tämän turvallisuusasiakirjan ja tarkastusten pohjana toimivat seuraavat eurooppalaiset turvallisuusstandardit:

- EN 1176 Leikkikenttävälineet ja turva-alustat osat 1—11
- EN 1177 Leikkikenttien iskua vaimentavat alustat. Testimenetelmät iskunvaimennuksen määrittämistä varten
- EN 16630 Ulos julkiseen käyttöön pysyvästi asennetut kuntolaitteet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät
- EN 16899 Urheilu- ja vapaa-ajan välineet. Parkourvälineet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät
- EN 14974 Skeittipuistot. Turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät
- EN 15312 Julkisten liikuntapaikkojen liikuntavälineet. Yleiset vaatimukset, turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät
- EN 1270 Pelikenttävarusteet. Koripallotelineet. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testausmenetelmät
- EN 16579 Pelikenttävarusteet. Siirrettävät maalit ja holkkimaalit. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testausmenetelmät
- EN 748:2013 + A1:2018 Pelikenttävarusteet. Jalkapallomaalit. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testimenetelmät

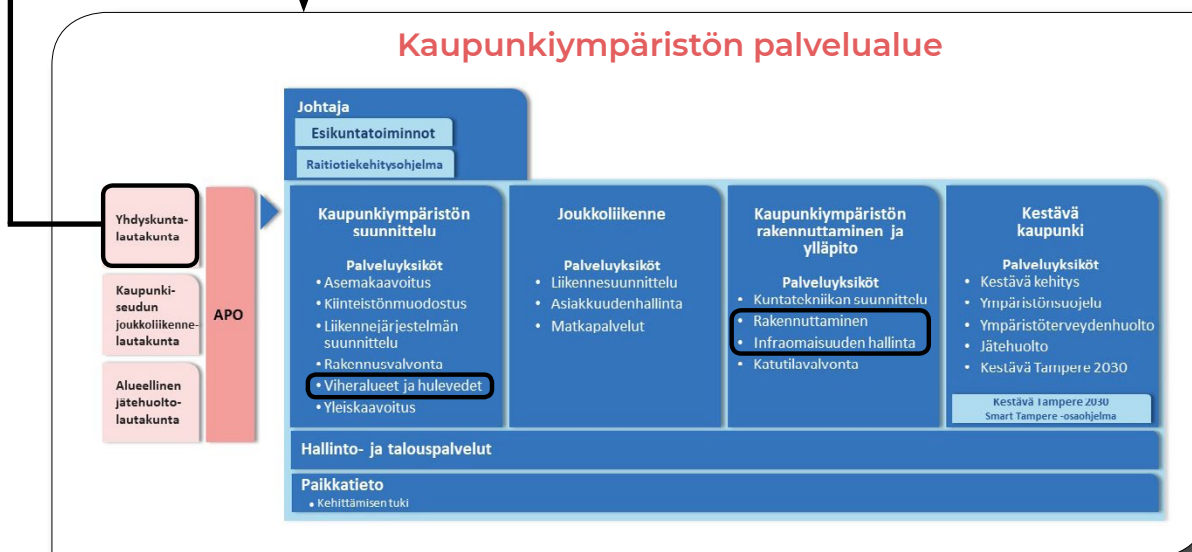
Tampereen kaupunki

Yleisten alueiden kunnossapidon palvelusopimus

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kuva 5. Tampereen kaupungin ja Tampereen Infra Oy:n organisaatiot 2021. Kaupunkiympäristön palvelualueella toimintapaikkojen turvallisuudesta vastaavat Viheralueet ja hulevedet, Rakennuttaminen sekä Infraomaisuuden hallinta -yksiköt. Tampereen Infra Oy:stä toimintapaikkojen turvallisuudesta vastaa Viheralueiden kunnossapidon vastuualue.

3 Turvallisuusasioista vastaavat organisaatiot

3.1 Yleisten alueiden kunnossapidon järjestäminen

Tampereen kaupunki toimii monituottajamallissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kuntalaisten palveluita tuottavat niin kaupungin sisäinen tuottaja Tampereen Infra Oy kuin yksityiset urakoitsijatkin. Asukaiden palvelut järjestetään kaupunkilaisten tarpeista lähtien Kaupunkiympäristön palvelualueen (tilaajan) ja palveluntuottajien välisillä sopimuksilla. Kaupunkiympäristön palvelualueen ja Tampereen Infra Oy:n solmima yleisten alueiden kunnossapidon palvelusopimus on tärkein ohjauksen ja yhteistyön väline. Sopimuksessa määritellään tilattavien palvelujen sisältö, laajuus ja hinta. Kaupunkiympäristön palvelualueen alaisuudessa toimiva Infraomaisuuden hallinta -yksikkö vastaa yleisten alueiden kunnossapidon tilaamisesta ja valvonnasta. Sopimusasioista vastaavat infrahalintapäällikkö ja palvelualueen johtaja.

Kunnossapidon kokonaispalvelusopimuksen tuoterakenne ja tehtävät perustuvat Tampereen kaupunkiseudun kahdeksan kunnan yhteisiin liikenneväylien sekä ulkoliikuntapaikkojen ja viheralueiden kunnossapidon tuotteistuksiin, jotka ovat olleet käytössä vuodesta 2018 alkaen.

3.2 Kaupunkiympäristön palvelualue

Tampereen kaupungin konsernihallinnon alaisuudessa toimii muun muassa Kaupunkiympäristön palvelualue -palveluryhmä. Palveluryhmä vastaa esimerkiksi maankäytön ja yleisten alueiden suunnittelusta, toteuttaa yleisten alueiden rakentamishankkeet, vastaa infraomaisuuden hallinnasta, valvoo kaduilla ja yleisillä alueilla tapahtuvaa rakentamista sekä vastaa asiakaspalvelusta. Palveluryhmä vastaa verkoston kehittämisestä, määrittää kunnossapitopalveluiden laatutason ja toiminnalliset vaatimukset. Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminnasta vastaa palvelualueen johtaja.

3.2.1 Toimintapaikkojen suunnittelu

Toimintapaikkojen suunnittelusta ja suunnitteluttamisesta vastaa Kaupunkiympäristön palvelualueen alaisuudessa toimiva Viheralueet ja hulevedet -yksikkö. Toimintapaikkojen suunnittelussa noudatetaan aiheesta laadittuja standardeja, Tukesin antamia ohjeita sekä ympäristöministeriön asetusta rakennusten käyttöturvallisuudesta. Toimintapaikoille suunniteltavien välineiden, rakenteiden ja turva-alustojen tulee olla standardien mukaisia. Standardeista voidaan tarvittaessa perustellun riskinarvioinnin jälkeen poiketa, mikäli turvallisuudesta ja suunnitelman toimivuudesta voidaan muutoin varmistua, ja ratkaisu on suunnittelun tilaajalla hyväksytty. Erityistä huomiota tulee kiinnittää niiden toimintapaikkojen suunnitteluun, joissa halutaan yhdistää leikkitoimintoja liikunnallisempiin toimintoihin sekä ympäristötaiteeseen. Näitä käytäntöjä ohjeistaa alan standardit sekä Tukes.

Viheralueet ja hulevedet -yksikkö vastaa siitä, että toimintapaikkojen kaikki suunnitelmat, mukaan lukien valaistus ja hulevesi, ovat turvallisuuskäytännöstä kulloinkin voimassa olevien standardien ja viranomaisohjeiden mukaisia ja suunnitelma-asiakirjat on tarkistettu ja hyväksytty ennen rakentamista tai kilpailuttamista. Toimintapaikkojen suunnitelma-asiakirjoihin sisältyy riskinarviointi kohteen luonteen edellyttämässä laajuudessa. Menettelytavat koskevat sekä oman organisaation tekemiä, että konsultilta tilattuja suunnitelmia. Suunnittelun luonnosvaiheessa suunnittelija esittelee luonnosta rakennuttajalle, kunnossapitäjälle ja infraomaisuudenhallinnalle. Yleissuunnitelmaluonnokset toimitetaan riittävän aikaisin tarkastettavaksi leikkipaikkojen tarkastusryhmälle, urakka-alueen työnjohtolle, rakennuttajalle sekä infraomaisuudenhallintaan.

3.2.2 Toimintapaikkojen rakentaminen ja omaisuudenhallinta

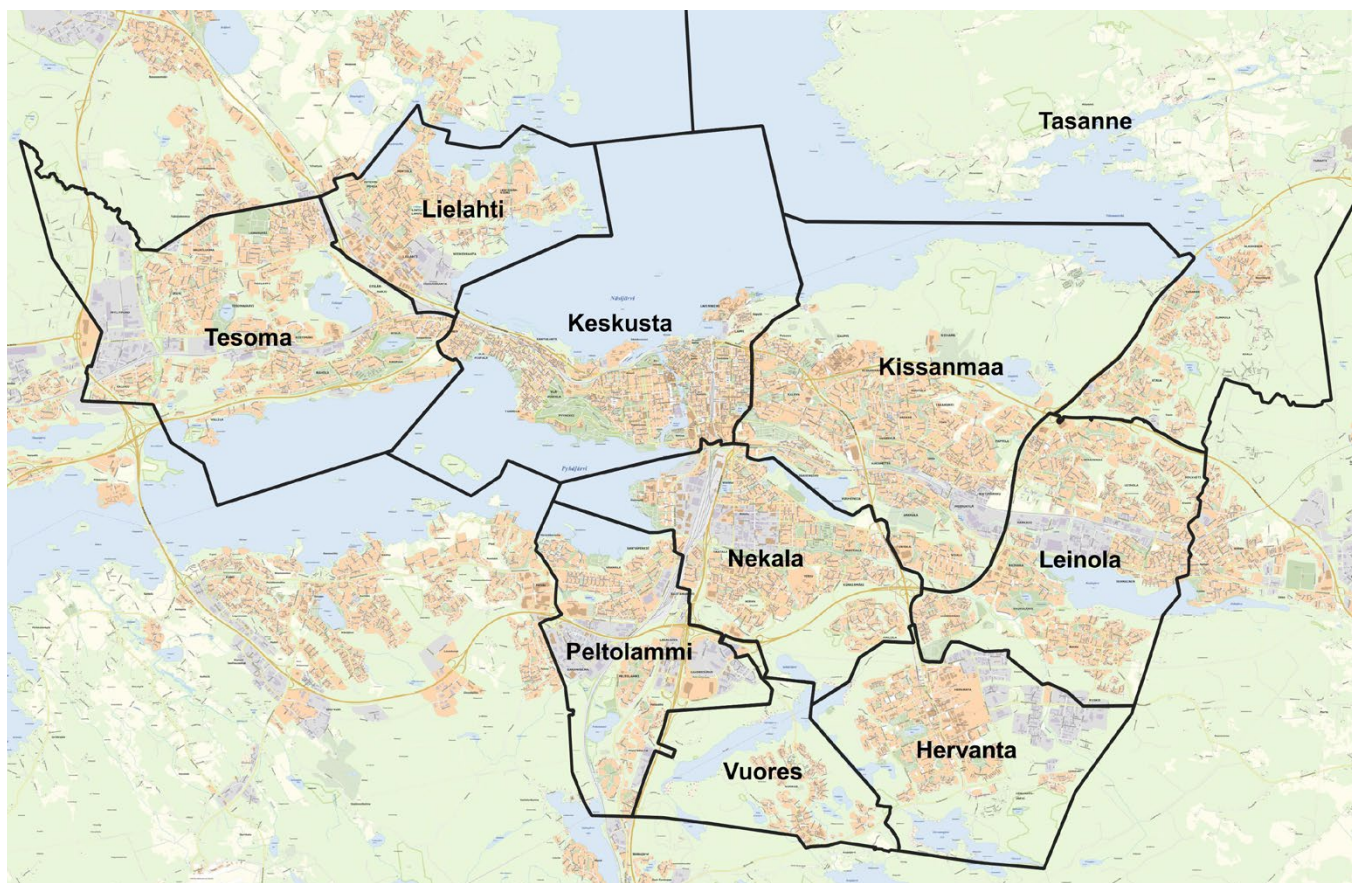
Kaupunkiympäristön palvelualueen rakennuttaminen ja ylläpito -yksikkö vastaa muun muassa yleisten alueiden investointikohteiden rakennuttamisesta, valaistuksesta ja erikoisrakenteista sekä yleisten alueiden kunnossapidon tilaamisesta ja laadun valvonnasta. Myös toimintapaikkojen omaisuudenhallinta ja verkostotarkastelu sekä mahdollinen toimintapaikkojen poisto kuuluvat tämän yksikön alaisena toimivan Infraomaisuuden hallinta -yksikön toimenkuvaan yhteistyössä Viheralueet ja hulevedet -yksikön kanssa. Edellä mainitut yksiköt informoivat yhdyskuntalautakuntaa säännöllisesti omaisuuden tilasta ja turvallisuudesta sekä osallistuvat kilpailutusten ja siihen liittyvien asiakirjojen valmisteluun yhteistyössä Tampereen Infra Oy:n kanssa.

Toimintapaikkojen rakentamisessa tulee noudattaa turvallisuusstandardeja, välinevalmistajien ohjeita, työkohteeseen liittyviä työselityksiä ja mahdollisia muita asiakirjoja sekä Tampereen kaupungin laatimia työturvallisuusohjeita. Työaikaiset suunnitelmamuutokset tai lisäykset hyväksytään sekä kohteen suunnittelijalla että työn tilaajalla. Leikkipaikkojen tarkastusryhmältä pyydetään tarvittaessa lausunto tehtyihin muutoksiin. Rakennuttaja tilaa käyttöönottotarkastuksen riittävän ajoissa ennen kohteen valmistumista ja vastaa siitä, että kohde otetaan käyttöön vasta, kun käyttöönottotarkastus on hyväksytysti suoritettu ja oleellimmat turvallisuuspuutteet korjattu.

3.3 Tampereen Infra Oy

Tampereen Infra Oy tuottaa yhdyskuntatekniikan kunnossapito-, rakentamis- ja paikkatietopalveluja sekä kalusto- ja korjaamopalveluja. Yhtiö kuuluu Tampereen kaupunkikonserniin ja on Tampereen kaupungin omistama yhtiö. Tampereen Infra Oy ja Tampereen kaupunki ovat laatineet kokonaispalvelusopimuksen, jonka perusteella Tampereen Infra Oy vastaa katujen, viheralueiden ja muiden yleisten alueiden kunnossapidosta.

Tampereen kaupungin yleiset alueet on jaettu yhteensä kymmeneen pienempään urakka-alueeseen. Tampereen Infra Oy ostaa kunnossapitopalveluita alihankintana yksityisiltä urakoitsijoilta kullekin urakka-alueelle. Yksityiset urakoitsijat vastaavat Peltolammin, Tasanteen ja Tesoman urakka-alueiden kunnossapidosta. Muiden seitsemän urakka-alueen kunnossapidosta vastaa Tampereen Infra Oy. Yksityisille urakka-alueille on Tampereen Infra Oy:ssä nimetty valvoja, joka seuraa alueiden hoidon laatua ja sopimuksenmukaisuutta. Tampereen Infra Oy:n urakoimien alueiden hoidon laatua ja sopimuksenmukaisuutta valvoo Kaupunkiympäristön palvelualue -palveluryhmä. Kaupunkiympäristön palvelualue -ryhmän ja Tampereen Infra Oy:n sopimukseen perustuen Tampereen Infra Oy vastaa kaikkien urakka-alueiden osalta työn laatuvaatimusten mukaisuudesta.

Kuva 6. Tampereen Infra Oy:n urakka-alueet. Vuonna 2021 urakka-alueita on yhteensä 10.

3.3.1 Toimintapaikkojen turvallisuuteen liittyvä vastuujako ja tehtävät kunnossapidossa

Toimintapaikkojen valmistumisen jälkeen vastuu niiden pitämisestä riittävän turvallisina siirtyy kunnossapidolle. Tampereen kaupungin toimintapaikkojen kunnossapitovastuut on määritetty kaupungin ja Tampereen Infra Oy:n välisessä sopimuksessa. Sopimusta täydentää vuonna 2018 valmistuneet Tampereen kaupunkiseudun yhteiset viher- ja ulkoliikuntapaikkojen tehtäväkortit. Toimintapaikkojen kunnossapitoon liittyville tehtäville on jokaisella urakka-alueella määritelty vastuuhenkilöt. Alueilla, joissa Tampereen Infra Oy käyttää yksityisiä urakoitsijoita on tehtävät ja vastualueet määritelty tarkasti Tampereen Infra Oy:n ja urakoitsijan välisissä urakkasopimuksissa. Urakoitsijoiden pääasiallisia tehtäviä toimintapaikkojen turvallisuuteen liittyen ovat muun muassa:

- Silmämääräisten tarkastusten ja toimintatarkastusten tekeminen ja kohteiden riskinarvioinnista vastaaminen
- Vuositarkastusten tekeminen ja kohteiden riskinarvioinnista vastaaminen
- Tarkastusten kirjaaminen omaisuudenhallintajärjestelmään
- Kohteiden puhtaanapito, leikkivälineiden huollot ja kausiasennukset sekä kiireiset korjaukset urakkasopimusten mukaan
- Kausityövoiman perehdyttäminen turvallisuusasioihin soveltuvin osin
- Kohteissa tapahtuvista muutoksista, kuten välinevaihdosta, tai poistetuista välineistä informoiminen omaisuudenhallintajärjestelmästä vastaavalle taholle kohteen rekisteritietojen ajantasaisuuden varmistamiseksi
- Korjaus- ja muutostöiden dokumentointi sovitulla tavalla (esim. päivämäärä, tekijä ja käytetyt osat tai tarvikkeet)
- Varaosien tilaaminen sovitulla tavalla
- Vakavammassa rikkoutumistilanteissa välitön asiaan reagoiminen ja tarpeellisten tahojen informoiminen
- Kohteiden infotaulujen asennuksista ja päivityksistä vastaaminen
- Tietoon tulleiden vahinkojen ja niin kutsuttujen läheltä piti – tilanteiden ilmoittaminen tarpeellisille vastuutahoille
- Kaupunkiympäristön palvelualueen ja muiden vastuutahojen informoiminen turvallisuustyön yleistilanteesta
- Käyttäjäpalautteeseen reagoiminen ja vastaaminen
- Alan lainsäädännön, standardien ja viranomaisohjeiden ajankohtainen seuraaminen ja käytäntöön vieminen

Tämän listan mukaisten tehtävien suorittamisen varmistaminen kuuluu Tampereen kaupungin ja Tampereen Infra Oy:n välisen sopimuksen mukaan Tampereen Infra Oy:n vastuulle. Tampereen Infra Oy:n tehtävä on valvoa näiden asioiden toteutumista, jos se siirtää niitä yksityisten urakoitsijoiden tehtäväksi.

3.3.2 Leikkipaikkojen tarkastusryhmä

Leikkipaikkojen tarkastusryhmä on osa Infra Oy:n viheralueiden kunnossapidon yksikköä. Tarkastusryhmään kuuluvat työntekijät ovat koulutettuja leikkipaikkatarkastajia, joiden ammattitaitoa pidetään yllä säännöllisesti suoritettavilla täydennyskoulutuksilla. Alan lainsäädännön, standardien ja viranomaisohjeiden ajankohtainen seuraaminen ja muiden osapuolten informoiminen muutoksista kuuluvat tarkastusryhmälle.

Leikkipaikkojen tarkastusryhmän tehtäviin kuuluvat kaikkien yleisillä alueilla olevien toimintapaikkojen vuosi- ja toimintatarkastukset Tampereen Infra Oy:n urakka-alueella. Lisäksi ryhmä tekee vuositarkastukset yksityisten urakka-alueiden toimintapaikoilla. Yksityiset urakoitsijat tekevät toimintatarkastukset itse. Tehtäviin kuuluvat myös erillistilauksena tehtävät uudis- ja peruskunnostuskohteiden käyttöönottotarkastukset kaikilla urakka-alueilla. Tarkastajilta saadaan myös koulutukseen ja kokemukseen perustuvaa tietoa toimintapaikan elinkaaren alkupäähän: suunnitteluun, rakentamiseen ja aina välineiden valmistajille saakka.

Kaikki tarkastukset kirjataan kappaleessa 6 esitellyllä tavalla. Kaikkiin esille tulleet vakaviin turvallisuuspuutteisiin reagoidaan välittömästi ja niistä tiedotetaan heti kaikille asianosaisille. Vakavan turvallisuuspuutteen seurauksena väline tai toiminto asetetaan välittömästi käyttökieltoon. Välineet tai toiminnon käyttö pyritään estämään kohteeseen soveltuvilla keinoilla, kuten huomi-onauhalla ja käyttökiellosta kertovalla kyltillä. Yllättäviä vakavia turvallisuuspuutteita voi aiheutua esimerkiksi ilkvallan seurauksena.

Alueen käyttäjät ovat usein ensimmäinen taho, joka havaitsee rikkoutuneen välineen tai muun turvallisuuteen vaikuttavan puutteen. Tämän vuoksi toimintapaikkojen infokylteissä on ilkvailtailmoituksiin suunnattu vastaajapuhelinnumero. Alueen käyttäjät voivat jättää vastaajaan ilmoituksen huomaamastaan ilkvallasta, rikkoutuneista välineistä tai muista tekemistään kohteen kuntoon, turvallisuuteen tai siisteyteen liittyvistä huomioista. Tarkastusryhmä purkaa toimintapaikkojen ilkvailtapuhelimen vastaajan ja välittää viestit suoraan alueen urakoitsijalle.

4 Toimipaikkojen riskinarviointi ja onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

4.1 Yleistä

Palvelun tarjoajan tulee huolehtia toimintapaikkojen turvallisuudesta. Toimintapaikkojen turvallisuutta edistävät toimenpiteet perustuvat moniin eri tekijöihin, kuten kohteiden tarkistamiseen, kunnossapitoon, toimintapaikoilla sattuneisiin vahinkoihin, paikan käyttöasteeseen, käytettävissä oleviin resursseihin sekä yleiseen riskinarviointiin. Turvallisuutta edistetään päivittäisen kunnossapidon aikana tehtävien havaintojen, säännöllisten tarkastusten ja riskinarvioinnin pohjalta.

Myös välineiden tai rakenteiden elinkaaren vaihe ja kaikista edellä mainituista tekijöistä muodostuva kokonaispriorisointi vaikuttavat turvallisuustoimenpiteisiin. Turvallisuusstandardit ja viranomaisohjeet ovat perustana toimenpiteitä mietittäessä.

Toimintapaikkojen riskienarvioinnin lähtökohtana on kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö. Tarjottavan palvelun tulee olla käyttäjille turvallinen ja siitä vastaa palvelun tarjoaja. Kuluttajaturvallisuuslaki viittaa olemassa oleviin standardeihin sekä kansallisiin viranomaisohjeisiin kuluttajapalveluiden vaatimuksenmukaisuuden arvioinnissa. Standardien noudattaminen ei lain mukaan ole pakollista, mutta ne ovat erinomainen työkalu toimintapaikkojen hyväksyttävän riskitason määrittämiseksi. Pääosin Tampereen kaupunki edellyttää uusien ja peruskunnostettavien toimintapaikkojen osalta standardienmukaisuutta. Riskinarvioinnin tarkoituksena on tunnistaa vaarat, määrittää riskin suuruus ja arvioida riskin vakavuus. Arvio on tehtävä tapauskohtaisesti, sillä mm. välineen asennus, asennuspaikka sekä käyttäjien ikä ja määrä vaikuttavat siihen millaiseksi riski kohteessa muodostuu.

Toimintapaikkojen riskienarviointi aloitetaan jo suunnitteluvaiheessa. Riskinarviointi tehdään toimintapaikan toiminnon ja sitä ympäröivän alueen osalta. Toimintapaikkojen riittävän turvallisuustason saavuttaminen alkaa suunnittelusta ja rakentamisesta. Valmis kohde on riittävän turvallinen, kun suunnittelija on ottanut huomioon voimassa olevat standardit, tarkentavat kansalliset viranomaisohjeet ja valinnut standardien mukaiset välineet sekä ottanut huomioon turvallisuuteen vaikuttavat ympäristötekijät, kuten läheisyydessä olevan vilkkaan tien, vesistön tai jyrkät paikat. Näiden perusteella tehdään riskinarvio ja tapauskohtaisesti harkitaan tarvittavat ratkaisut riskin vähentämiseksi. Myös rakentamisen on oltava ammattitaitoista ja valvottua. Joidenkin harrastustoimintojen yhteydessä rakenteiden ja toimivan harrastepaikan suunnittelussa tehdään yhteistyötä eri seurojen kanssa. Osa harrasteisiin tarvittavista rakenteista muodostaa loukkaantumisen riskin niin harrastelijoille itselleen kuin alueen muille käyttäjille. Koska yleiset alueet ovat kaikkien käytettävissä, on harrastepaikkojen suunnittelussa tehtävä tapauskohtaisia ratkaisuja riskien hallitsemiseksi.

Standardeissa on jonkin verran tulkinnanvaraa eivätkä ne kata aivan kaikkia toimintapaikkojen toteutusratkaisuja, joten tapauskohtainen riskinarviointi on aina erittäin suositeltavaa. Täysin turvallista, niin sanottua 0-riski kohdetta, ei ole mahdollista eikä järkevää toteuttaa. Myös alan turvallisuusstandardit sallivat tietyn tyypin riskejä. Lapsille tulee tarjota riittävästi hyväksyttäviä riskejä monipuolisen kehittymisen tueksi. Esimerkiksi välineistä putoaminen, kompastuminen, vaatteiden juuttuminen välineisiin, tahallinen korkeariskinen välineiden väärinkäyttö tai talviajan aiheuttamat turvallisuuspuutteet ovat esimerkkejä hyväksyttävistä riskeistä.

Ammattitaitoisen suunnittelun ja rakentamisen sekä turvallisten välinehankintojen lisäksi palvelun tarjoajan tulee huolehtia toimintapaikkojen turvallisuudesta säännöllisellä tarkastustoiminnalla ja huolloilla sekä näiden dokumentoinnilla. Edellä mainittuja toimenpiteitä esitellään tarkemmin tämän asiakirjan kappaleessa 6.

Seuraavissa luetteloissa kuvataan toimintapaikkojen riskinhallintakeinoja yleisesti.

Kaavoitus ja suunnittelu koko elinkaaren ajalla

- Turvallisen sijainnin valinta ympäristö huomioiden
- Standardien ja viranomaisohjeiden noudattaminen koko kohteen alueella
- Standardien mukaisten välineiden valinta
- Ilkivallan ja kunnossapidon huomioiminen suunnittelussa
- Vain harkittujen ja perusteltujen poikkeamien tekeminen "säädöksistä"
- Suunnitelmien ennakkotarkastaminen ja hyväksyminen
- Rakentajaystävällinen suunnittelu riittävillä toleransseilla

Rakentaminen

- Suunnitelman noudattaminen
- Kohteen rakentamisen aikainen suojaaminen, tiedotus sekä työturvallisuus
- Mahdollisten suunnitelmapuutteiden esille nostaminen heti niitä huomattaessa
- Rakentamisen aikainen valvonta ja maan ale jäävien rakenteiden tarkistaminen ja tarvittava dokumentointi
- Välineiden asentaminen asennusohjeen mukaan ja mahdollisten puutteiden korjaaminen ennen käyttöönottoa
- Kohteen luovuttaminen kunnossapitoon ja dokumentointi
- Tietojen päivittäminen omaisuusrekisteriin

Kohteen käyttö

- Käyttäjien opastaminen infotauluilla varsinkin riskeistä, joita on vaikea huomata tai ymmärtää
- Palautteen kerääminen käyttäjiltä (palvelupiste ja vikailmoitusjärjestelmä) ja siihen reagoiminen
- Ilkivaltapuhelimen viestien purku joka arkipäivä

Säännölliset tarkastukset

- Silmämääräiset tarkastukset viikoittain
- Toimintatarkastukset kaksi kertaa vuodessa
- Vuositarkastus sekä kuntoindeksiin ja omaisuusrekisteritietojen päivittäminen
- Riskinarviointi jokaisessa tarkastuksessa
- Toimenpiteisiin ryhtyminen epäkohtien ilmaantuessa, käyttökieltoon asettaminen
- Toimenpiteiden dokumentointi
- Säännöllinen kouluttautuminen

Huollot ja korjaukset

- Välineiden turvallisuuden ja toimivuuden säilyttäminen
- Kiireellisten vaaraa aiheuttavien vikojen välitön korjaaminen tai poisto riskin mukaisesti
- Toimenpiteiden dokumentointi

Toimintapaikkojen hallinto ja palvelutarjoajan velvollisuudet

- Turvallisuusasiakirjan päivitys ja realismi sekä kaikkien osapuolten perehdyttäminen
- Turvallisuuspuutteiden ennaltaehkäisevä minimointi, priorisointi sekä lisäresurssien esittäminen
- Vastuuhenkilöiden nimeäminen omassa ja sidosryhmäorganisaatioissa
- Muuttuvien säädösten seuraaminen ja haltuunotto sekä niistä kaikkien osapuolten informoiminen

Kuva 7. Oheisissa valokuivissa kuvataan leikkipaikkojen riskien hallintaa neljästä eri näkökulmasta. Kuvissa esiintyvien neljän turvallisuusstandardin vastaisen pään kiinnijuuttumisen todennäköisyys ja juuttumisesta seuraava vahingon suuruus ovat hyvin erilaisia. Kuvat Marko Eskolainen.

4.2 Vakavan onnettomuuden riski

Tämän turvallisuusasiakirjan toimintapaikkatyypeistä leikkipaikkoja on Tampereella ylivoimaisesti eniten ja niiden turvallisuustyöstä on useiden vuosien kokemus ja perinteet. Leikkipaikkojen turvallisuutta arvioitaessa on alalla käytössä epävirallinen termi vakavan onnettomuuden riski eli vori. Omaisuudenhallintajärjestelmässä vorit on merkitty termillä välittömästi korjattava. Vori-ajattelu on käytössä myös Tampereella.

Vakavan onnettomuuden riskit

Pään
kiinnijuuttuminen

Liian pieni
putoamisalue

Aidan puuttuminen,
kun leikkipaikan
vieressä on ilmeinen
vaara

Kaulan
kiinnijuuttuminen

Liian kova
putoamisalue

Hupparinnarun
kiinnijuuttuminen

Tahattoman
putoamisen vaara

Edellä kuvattujen riskien lisäksi pahoin rikkoontuneet välineet voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa, ellei niihin puututa välittömästi. Lisäksi leikkipaikoilta löytyy lähtökohtaisesti vähemmän vaarallisia riskejä, joiden toteutuminen tuottaa todennäköisesti vähemmän vakavan seurauksen. Vorien tunnistaminen edellyttää jo kohtalaisen runsasta perehtymistä, kouluttautumista ja kokemusta leikkivälineiden turvallisuustyöstä.

Edellä mainittuja vakavan onnettomuuden riskejä tulee soveltaen käyttää myös leikkipaikkojen kaikkien varusteiden ja rakenteiden, kuten aitojen, turvallisuuden tarkasteluun, sillä lapset käyttävät leikkeihinsä varsinaisten leikkivälineiden lisäksi kaikkia leikkipaikan rakenteita ja lähialuetta.

Vakavan onnettomuuden riskit liittyvät keskeisesti leikkipaikan riskinarviointiin. Riskinarvioinnin perusmenetelmä on tunnistaa vaarat ja määrittää vahinkotapahtuman todennäköisyys. Voreja on eriasteisia. Yleisesti voidaan siis ajatella, että kohteen puutteet ovat joko voreja tai niitä vähempiarvoisia riskejä. Vorin perusajatukseen kuulu se, että jos kyseinen riski toteutuu, voi seurauksena olla helposti vakava onnettomuus. Vorin toteutumisen todennäköisyys kuitenkin vaihtelee suuresti ja välitön korjaustarve ratkaistaan tarkastusryhmän kesken.

Tätä leikkipaikoilla jo pidempään käytössä ollutta vori-periaatetta sovelletaan myös muihin tämän asiakirjan toimintapaikkoihin. Niissä vorit ovat osin samoja, mutta osin leikkipaikkojen voreista poikkeavia. Kouluttautuminen ja kokemus auttavat kaiken tyyppisten toimintapaikkojen riskitekijöiden tunnistamisessa ja niiden suuruuden arvioinnissa. Näitä riskitekijöitä käsitellään yleisellä tasolla kohdissa 4.3—4.10.

4.3 Leikkipaikat

Leikkipaikat jaetaan Tampereella toimintojen laajuuden perusteella lähi- ja alueleikkipaikkoihin. Leikkipaikkaverkoston perusrungon muodostavat pääasiassa korttelipuistoissa sijaitsevat lähikorttelien asukkaille suunnatut lähileikkipaikat. Lähileikkipaikoilla käytetään yleensä 0—12-vuotiaiden ikäryhmille suunnattua perustason välineistöä. Lähileikkipaikkojen yhteydessä saattaa olla pieni pallokenttä, joista osa jäädytetään talvisin.

Alueleikkipaikat täydentävät leikkipaikkatarjontaa, ja ne sijaitsevat lähinnä kaupunginosa- ja aluepuistoissa. Alueleikkipaikat ovat laajempia ja toiminnoiltaan monipuolisempia kuin lähileikkipaikat. Alueleikkipaikkojen yhteydessä saattaa olla eri-ikäisille tarkoitettuja urheilua, pelejä ja ulkoilua palvelevia toimintoja kuten pelikenttiä, kuntoiluvälineitä tai erityislajien harrastuspaikkoja. Alueleikkipaikoilla voi olla perusvälineistöstä poikkeavia välinekokonaisuuksia tai leikkipaikkaa yksilöiviä teemoja.

4.3.1 Leikkipaikkojen riskinarviointi

Vaikka riittävä turvallisuustaso olisi leikkipaikan suunnittelussa ja välinevalinnoissa huomioitu, saattaa turvallisellakin leikkipaikalla sattua onnettomuuksia. Leikki on sattumanvaraista toimintaa, jonka on tarkoitus olla myös haasteellista, joten tietty riskitaso on hyväksyttävä. Oikein toteutettu ja säännöllisesti huollettu leikkipaikka on kuitenkin kontrolloitu ja riittävän turvallinen ympäristö, josta vakavimmat vaaran aiheuttajat on poistettu. Muualla sattuessaan tapaturmasta aiheutuisi todennäköisesti vakavampi seuraus. Leikkipaikkojen turvallisuusvaatimuksia esitellään standardissa EN 1176-1–11.

Leikkipaikalla sattuvia vaaratilanteita voivat olla esim. erilaiset putoamiset, juuttumiset tai törmäykset. Myös leikkipaikalla käynnissä olevat kunnossapitotyöt tai lähellä sijaitsevat tiet tai vesistöt voivat aiheuttaa vaaratilanteita. Vaaratilanteisiin voi johtaa myös välineiden vääränlainen käyttö, kuten esimerkiksi pienten lasten avustaminen tai nostaminen isommille tarkoitettuun leikkivälineeseen. Leikkivälineet on suunniteltu niin, että lapsi pääsee itse kiipeämään välineeseen ollessaan riittävän ikäinen leikkiäkseen siinä.

Ympäristön riskitekijät voidaan ottaa huomioon jo uuden leikkipaikan sijaintia valittaessa. Olemassa olevien leikkipaikkojen peruskunnostuksissa riskiä aiheuttavat ympäristötekijät, kuten jyrkenteet, vesistöt tai suuret kivet tulee huomioida. Riskejä voidaan vähentää estämällä pääsy vaarallisille alueille tai poistamalla vaaran aiheuttaja kokonaan. Tampereen Infra Oy ohjeistaa aliurakoitsijoita urakkasopimusvaiheessa sekä työmaapalavereissa vaaratilanteiden vähentämisestä tai poistamisesta.

Leikkivälineiden käyttöön voidaan antaa kyltein erillistä ohjeistusta, mikäli siihen on riskiperusteisesti tarvetta. Esimerkiksi usean käyttäjän välineessä voi olla ohje maksimikäyttämäärästä ja pienten lasten nostamisesta isommille lapsille tarkoitettuun välineeseen voidaan varoittaa leikkipaikan yleisessä infotaulussa.

Tampereen viherpalveluohjelmaan leikkipaikat 2021—2030 sisältyvässä leikkipaikkojen ohjelmoinnissa on kohteiden kunnon ja uusimistarpeen määrittämiseksi kehitetty kohdekohtaisesti laskettavissa oleva kuntoindeksi (liite 6). Kuntoindeksi lasketaan vuosittain vuositarkastuksen yhteydessä ja se ohjaa osaltaan leikkipaikkoihin kohdistuvien toimenpiteiden priorisointia. Yksittäiset välineet korjataan säännöllisen tarkastustoiminnan yhteydessä, mutta kuntoindeksi on tärkeä kriteeri kokonaisvaltaisempien toimenpiteiden ohjelmoinnissa. Indeksissä käytetyt muuttujat ovat leikkipaikan turvallisuus, kunto, ikä ja toiminnot, joiden perusteella tehdään leikkipaikan kokonaiskunnon arviointi. Arvioinnin perusteella leikkipaikat jaetaan keskimääräistä parempikuntoisiin kohteisiin, peruskunnoltaan hyviin kohteisiin tai ilmeisessä kunnostustarpeessa oleviin kohteisiin. Kuntoindeksillä ohjataan huonoimmassa kunnossa olevat leikkipaikat kunnostettavaksi ensin, mikä edesauttaa leikkipaikkojen kokonaisturvallisuuden ylläpitoa. Leikkipaikkaohjelmassa 2021—2030 kuntoindeksin turvallisuus- ja kuntopisteille on asetettu vähimmäistavoitteeksi kahdeksan pistettä.

Tampereen yleisten alueiden leikkipaikkojen tavanomaisimpia riskitekijöitä ovat kovettuneet ja kuorettuneet turva-alustat sekä leikkivälineisiin kohdistuva ilkivalta ja välineiden rikkominen. Pienten lasten auttaminen/nostaminen vanhemmille lapsille tarkoitettuihin leikkivälineisiin on yleistä ja sitä pyritään jatkossa ehkäisemään käyttäjien ohjeistamisella kohteen infotaulussa. Leikkipaikkaohjelmassa 2021—2030 määritellään korjausten läpimenoajaksi varaosia vaativissa korjauksissa varaosien toimitusaika +2—5 arkipäivää, korjaustoimenpiteen laajuudesta riippuen. Muissa korjauksissa tavoiteaika on viisi työpäivää. Ohjelma ei kuitenkaan huomioi talviaikaa, jolloin korjaustyöt tehdään keliarvioittein huomioiden heti kelin salliessa.

4.3.2 Leikkipaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Maankäytön suunnittelussa pyritään varmistamaan, ettei leikkipaikkoja sijoiteta vilkkaiden katujen, junaratojen tai vesistöjen, kuten järvien tai lampien, yhteyteen. Leikkipaikkojen läpi ei ohjata puistokäytäviä tai jalankulun ja pyöräilyn väyliä. Valaistuksen tulee olla riittävä, jolloin se mahdollistaa myös ilta-aikaan leikkialueen ja välineiden turvallisen käytön.

Leikkipaikkojen yhteydessä olevilta peli- tai pallottelualueilta ei saa lentää kiekkoja, palloja tai muita pelivälineitä leikkipaikalle. Tarvittaessa leikkialue tulee aidata riittävän korkealla aidalla, mikäli se rajautuu välittömästi pelikenttään, katu- tai vesistöalueeseen ja tehty riskienarviointi puoltaa aitaamista. Esimerkiksi yksityisten päiväkotien säännöllisessä käytössä olevat leikkipaikat olisi hyvä aidata. Aitaamisesta ja sen kustannuksista voidaan sopia yhdessä päiväkotien kanssa. Samalla soviin myös aidan kunnossapitovastuut.

Leikkipaikkojen käyttäjiä tulee informoida selkeästi muun muassa leikkipaikan talviolosuhteista ja talvikunnossapidosta sekä välineiden oikeasta käytöstä. Tiedottamista tehdään kohteissa olevilla infokylteillä ja viestinnällä esimerkiksi kaupungin sivuilla ja lehdistötiedotteilla. Turva-alustojen toimivuus ja uusien leikkipaikkojen turva-alustojen kelpoisuus tulee varmistaa käyttöönoton yhteydessä tehtävin valettujen ja tekonurmialustojen HIC -testauksin tai käyttämällä testitulokset täyttävää turvasoraa, -hiekkaa tai -haketta.

Ilkivallan aiheuttamia yllättäviä riskejä voidaan vähentää suosimalla paremmin ilkivaltaa kestäviä rakenteita, esimerkiksi metallisia runkoja kiipeilytelineissä ja keinoissa. Säännöllisten tarkistusten välejä voidaan myös tihentää sellaisten kohteiden osalta, joissa esiintyy runsaasti ilkivaltaa.

4.3.3 Talviaika

Talvikaudella 2020–2021 on pilotoitu keinujen talvikäyttöä, kerätty kokemuksia ja käyttäjien palautetta leikkipaikkojen talvikäytöstä. Kokemusten ja saadun palautteen perusteella on todettu, että kokeilua jatketaan. Leikkipaikoilla ei tehdä talvikunnossapitoa, mutta niillä tehdään tarkastuksia, kun keinoistuimet ovat paikallaan. Toiminnallinen tarkastus tehdään kerran talvikaudella ja silmämääräisiä tarkastuksia vähintään kahden viikon välein. Niille leikkipaikoille, joille on talvikunnossapidettävä kulkuväylä, kulkuyhteys kunnossapidetään talvella leikkialueen viereen asti.

Leikkipaikoilla ei ole kulkuväylän ylläpidon lisäksi muuta talvikunnossapitoa. Talvikunnossapidossa ei pystytä varmistamaan tärkeimmän turvallisuusasian eli iskua vaimentavan turva-alustan kunnossapitoa. Myös leikkivälineiden päälle jäätyvä ja tiivistyvä lumi voivat oleellisesti muuttaa leikkivälineen mittoja sekä muotoja ja näin aiheuttaa vaaraa käyttäjille. Talvikunnossapidon puute kohteissa osaltaan varoittaa käyttäjiä siitä, ettei alue ole täydessä toimintakunnossa talvella.

4.4 Ulkokuntoilupaidat

Ulkona oleva kuntoiluun tarkoitettu toimintapaikka, jossa on tyypillisesti sisäkuntosalilla käytettävien laitteiden kaltaisia, vapaasti käytettäviä voimailu-, liikkuvuus- ja venytyslaitteita. Laitteet on tarkoitettu nuorille ja aikuisille tai yli 140 cm käyttäjille kohottamaan kuntoa laitteiden avulla tehtävien harjoitusten muodossa. Välineet ja laitteet eivät ole leikkivälineitä.

4.4.1 Ulkokuntoilupaidkojen riskinarviointi

Ulkokuntoilupaidat ovat monesti sijaintinsa vuoksi ilkivaltaherkkiä. Rikotut välineet voivat aiheuttaa käyttäjille eriaistaisia vahinkoja. Kuntoilupaidkojen välineitä ei pääsääntöisesti ole suunniteltu pienten lasten käytettäväksi, joten niiden varomaton käyttö saattaa aiheuttaa lapsille vammoja.

Useimmilla kuntoilupaidoilla on edelleen välineitä, joissa on niin sanottuja liiskaavia ja/tai leikkaavia rakenteita välinettä käytettäessä. Tällaisia rakenteita muodostuu tyypillisesti liikkuvien osin osuessa erilaisiin toppareihin sekä osien liikkuesssa hyvin lähellä toisiaan. Vaarallisimmillaan tällaiset rakenteet ovat silloin, kun käyttäjän jokin vartalon osa voi epähuomiossa tai lipsahduksen seurauksena joutua kyseiseen väliin tai rakoon. Tyypillistä on, että putoamiskorkeudeltaan korkeimpia ulkokuntovälineitä ei ole varustettu asianmukaisella putoamisalustalla varsinkaan lasten ja nuorten tarkoituksenvastaista käyttöä ajatellen. Tarkoituksenvastaisen käytön seurauksena myös välineiden pään tai kaulan kiinnijuuuttumiskohdat voivat aiheuttaa vahinkoa.

Markkinoilla olevien ulkokuntovälineiden tekniset ratkaisut ovat viime vuosina muuttuneet huomattavasti turvallisempaan suuntaan niitä koskevan turvallisuusstandardin EN 16630 tultua voimaan keväällä 2015. On tärkeää, että hankittavat välineet täyttävät voimassa olevan standardin vaatimukset. Kuntoiluvälineitä, jotka eivät täytä leikkivälineiden turvallisuusvaatimuksia, ei tule sijoittaa leikkialueille tai niiden välittömään läheisyyteen. Lapsiturvallisten eli leikkivälineiden turvallisuusvaatimukset täyttävien kuntoiluvälineiden sijoittamista leikkipaikalle ei ole rajoitettu, mutta niiden sijoittelussa tulee huomioida lasten fysiikan asettamat rajoitteet.

Ulkokuntoilupaidat tulee varustaa infotaululla ja yksittäiset välineet käyttöä ohjaavalla kyltillä. Tässäkin palvelutyypissä infotaulun ja kylttien vaikuttavuus on usein kyseenalaista, mutta koska joitakin välineitä voidaan helposti käyttää väärin, kyltit ovat ehdottoman tarpeellisia.

Tampereen ulkokuntoilupaikkojen tyypillisimmät riskit liittyvät edellä mainittuihin liiskaaviin rakenteisiin sekä puutteellisiin käyttöohjeisiin. Leikkipaikoilla on ulkokuntoiluvälineitä, jotka eivät täytä leikkivälinestandardia. Tällaiset riskit poistuvat, kun kuntoiluvälineet poistetaan. Poistoja tehdään pääasiassa peruskunnostusten ja välineiden hajoamisen myötä.

4.4.2 Ulkokuntoilupaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Jokaisella ulkokuntoilupaikalla tulee olla yleisinfotaulu, jossa tiedotetaan alueen käyttöön, kunnossapitoon ja palautteen antamiseen liittyvät oleelliset asiat. Lisäksi jokaisella välineellä tulee olla laitekohtainen käyttöohje välineen oikean käytön varmistamiseen.

Ulkokuntoilupaikat tulee sijoittaa siten, etteivät leikkipaikkojen lasten leikit ja ulkokuntoilupaikkojen kuntovälineiden käyttö sekoitu keskenään. Leikki- ja kuntoiluvälineet eroavat käyttötarkoitukseltaan täysin toisistaan. Mikäli ulkokuntoiluvälineet asennetaan leikkipaikan läheisyyteen, niiden on täytettävä leikkipaikkastandardin vaatimukset.

Ulkokuntoilulaitteiden tulee olla sellaisia, joista ei aiheudu vaaraa raajojen liiskaantumiseen tai päähän kiinnijuuttumiseen. Vapaapainoja ei käytetä yleisten viheralueiden ulkokuntoilupaikoilla. Ulkokuntoiluvälineet huolletaan ja tarkastetaan säännöllisesti kaikilla urakka-alueilla.

4.5 Skeittipaikat

Skeittipaikka on pääosin skeittaamiseen tarkoitettu kovapintainen alue, jolla sijaitsee erilaisia esteitä eli obstaakkeleita. Tyypillisesti skeittipaikalla liikutaan ja temppuillaan myös potkulaudalla eli skuutilla sekä joskus myös BMX-polkupyörillä.

4.5.1 Skeittipaikkojen riskinarviointi

Skeittipaikkojen käyttöön liittyy urheiluun normaalistikin kuuluvat riskit. Käyttäjät ovat tyypillisesti taidoiltaan monen tasoisia. Puutteellinen laudan hallinta saattaa aiheuttaa törmäyksiä tai muita vahinkoja, jotka eivät johdu itse skeittipaikasta. Tyypilliset riskit liittyvät rikkinäisiin rakenteisiin (kaaret, luiskat, rampit sekä rullaus- ja liukupinnat), irtovälineisiin sekä irtohiekkaan tai kiviin rullauspinnoilla. Lautailutaidot ja asianmukaisten turvavarusteiden käyttö vähentävät oleellisesti onnettomuuksien riskiä, mutta näihin on palvelun tarjoajan hankala vaikuttaa.

Joissain tapauksissa skeittilaudan karkaaminen lähiympäristöön saattaa aiheuttaa vaaratilanteita ulkopuolisille tai heidän omaisuudelleen. Erityisesti lapset saattavat käyttää skeittipaikkoja myös potkulautaillen ja temppupyörillä. Näiden, usein eri-ikäisten, eri nopeuksilla ja erilaisilla välineillä liikkuvien käyttäjäryhmien törmäämiset voivat aiheuttaa vahinkoa. Myös viereisistä toiminnoista karkaavat pelivälineet voivat aiheuttaa vahinkoa.

Standardi SFS-EN 14974 käsittelee skeittipaikkoja. Standardin tavoite on eritellä turvallisuusvaatimukset, jotka mahdollisimman kattavasti suojaavat skeittipaikan käyttäjiä ja ulkopuolisia, esimerkiksi katsojia, vaaroilta silloin, kun aluetta käytetään asianmukaisessa tarkoituksessaan. Skeittipaikkojen suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa tulee noudattaa kyseistä standardia. Uudis- ja peruskunnostuskohteita suunniteltaessa alan harrastajat otetaan mukaan suunnitteluun heidän lajituntemuksensa vuoksi. Mikäli skeittausalueita pystytetään leikki- tai urheilukenttien, puistojen tai muiden samankaltaisten alueiden yhteyteen, ne tulee erottaa muista yleisistä alueista joko fyysisen etäisyyden, aidan tai muun rakenteen avulla. Skeittipaikoilla tulee olla standardissa kuvatun mukainen infotaulu.

Tampereen skeittipaikkojen tyypillisimpiä riskejä ovat mm. rullauspintojen puhdistuksen laiminlyönti ja irtomateriaalin kulkeutuminen rullailualustoille. Betonirakenteiden ja skeittikivien lohkeilu ja halkeilu sekä erilaisten kynnysten muodostuminen skeittirakenteisiin vaarantavat erityisesti aloittelevien käyttäjien harrastamista. Erilaisten omatekoisten rakenteiden ja tempupaikkojen rakentaminen (ei valvotusti/hyväksytysti) skeittipaikoille aiheuttaa usein vaaratilanteita. Haasteena on myös korjaustöiden viivästyminen kohteiden erityisosaamista vaativan toteutuksen vuoksi.

4.5.2 Skeittipaikkojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Skeittipaikkojen korjaus- ja huoltotöihin pyritään löytämään asiantunteva korjauksia toteuttava palveluntuottaja, jolla on kokemusta myös skeittipaikkojen lajivaatimuksista. Hoitotöiden vaatimia koneita ja laitteita tulee testata ja kehittää.

Skeittipaikkojen käyttäjiä ohjeistetaan lajin vaaroista sekä alueiden käytöstä lajikohtaisilla info-tilauilla. Kaupungin ja harrasteseurojen sekä yhdistysten välistä yhteistyötä parannetaan muun muassa ottamalla toimijat mukaan turvallisuustyöhön liittyviin päivityskokouksiin.

Skeittipaikoilla tulee olla riittävä valaistus, jotta käyttö ilta-aikaan on mahdollisimman turvallista. Valaistuksella pitää olla toimiva ohjausjärjestelmä lähialueiden asukkaiden huomioimiseksi.

Iso-Vilusen skeittialueella on tehty toimenpiteitä moottoriajoneuvojen pysäköinnin estämiseksi erilaisin rakenteellisin keinoin ja ohjamaan kulkuneuvot turvallisille pysäköintiin tarkoitetuille paikoille.

4.6 BMX-radat

Rata koostuu tyypillisesti lähtölavasta lähtöramppeineen ja muutaman sadan metrin mittaisesta radasta kumpuineen ja kaarteineen. Radalla ajetaan varta vasten lajiin suunnitelluilla 20-tuumaisilla BMX-polkupyörillä. Rata on tyypillisesti vapaasti käytettävissä ja siellä järjestetään myös harrastusseurojen harjoituksia ja kilpailuja.

4.6.1 BMX – ratojen riskinarviointi

Laji on Suomessa kohtalaisen nuori ja harrastuspaikkoja on vähän. Tampereella on yksi Kaupunkiympäristön palvelualueen vastuulla oleva BMX -rata Iso-Vilusen ulkoilualueella. BMX-ratojen riskit liittyvät tyypillisesti kaatumisiin ja törmäämisiin harjoittelu- ja kilpailutilanteissa, joihin radan rakenteilla tai kunnolla ei välttämättä ole merkitystä ja joita näin ollen on vaikea ehkäistä. Vaaratilanteita voivat aiheuttaa myös radan heikko kunto tai kunnan vaihtelu radan eri osien välillä sekä muun muassa oikaisemisen mahdollistavat tai siihen houkuttelevat tai muuten vaaralliset rakenneratkaisut. Mahdollisten lähtökorokkeiden putoamisen suojaus tai mahdolliset lähtöalueen ehjätkin kaatuvat ajoesteet eli ”lähtötelineet” voivat aiheuttaa vaaraa.

BMX-radoille ei ole olemassa turvallisuusstandardia. Tämän palvelutyyppin suorituspaikkoja toteutettaessa hankkeisiin otetaan mukaan lajin harrastajat, joilla parhaimmillaan on lajispesifistä kokemusta myös turvallisuusseikoista. Radan huollosta ja korjaamisesta laaditaan sopimukset yhdessä eri seurojen kanssa.

Iso-Vilusen ulkoilualueen liikuntatoiminnoista on laadittu vuonna 2016 erillinen riskinarviointi (liite 7). Vuonna 2021 on toteutumassa radan laajennus. Laajennuksen myötä rata täyttää kansalliset vaatimukset ja siellä voidaan pitää virallisia kilpailuja. Samalla korjaantuu myös vuonna 2016 havaittuja turvallisuuspuutteita. Laajennuksen toteuduttua tehdään päivitetty riskinarviointi yhdessä seurojen kanssa.

4.6.2 BMX-ratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Radan pitäminen hyvässä ajokunnossa on tärkeä ennalta ehkäisevä toimenpide. Koska radan kunnostus on käytännössä lajin harrastajien toimintaa, tulee kunnostuksesta keskustella ja sopia kirjallisesti heidän kanssaan. Radan läheisyyteen tulee sijoittaa lajin erityispiirteistä kertova infotaulu, joka huomioi ja varoittaa lajia harrastamattomia käyttäjiä riskeistä.

4.7 Polkupyörätrial – radat

Polkupyörätrial on taitoajoa polkupyörällä. Laji on kehittynyt moottoripyörällä ajettavasta trialista. Trialin perusperiaate on selvittää mahdollisimman vaikeista paikoista ilman, että koskettaa jalalla, keholla tai pyörän rungolla maahan. Kilpailuissa tunnusomaista on, että kilpailijat tutustuvat rataa jalkaisin suunnitellen näin omia ajolinjojaan. Polkupyörätrialin harrastajajoukko on pienehkö, mutta lajin harrastajia löytyy ympäri maailmaa.

Tampereella on toistaiseksi yksi polkupyörätrial -rata Iso-Vilusen ulkoilualueella. Laji on Suomessa hyvin uusi ja kokemuksia avoimista, vapaasti käytössä olevista rakennetuista radoista on vähän. Kirjoitettuja ohjeita, standardeja tai sääntöjä polkupyörätrial -ratojen turvallisuudesta ei ole tiedossa.

4.7.1 Polkupyörätrial – ratojen riskinarviointi

Polkupyörätrialiin lajina kuuluu oleellisena osana epäonnistumiset, kaatumiset ja putoamiset esteiden päältä, joka on itsestään selvänä harrastajien tiedossa. Käyttäjien osaamistaso on vaihtelevaa ja ainakin pienempiä vahinkoja sattuu varmasti. Iso-Vilusen radalla lajiseururan järjestämät ohjatut harjoitukset tapahtuvat ryhmässä ja lisäksi harrastajat pitävät yhteisiä omaehtoisia ajosessioita. Polkupyörätrialin harrastajien lisäksi Iso-Vilusen puistoalueella on useita toimintoja sekä läpikulkumatkalla olevia ulkoilijoita, jolloin mahdollisen vahingon sattuessa apu on todennäköisesti lähellä. Radan käyttö on kuitenkin aina käyttäjän tietoinen valinta ja vaaran paikat ovat selvästi käyttäjien huomioitavissa.

Radan riskitekijöitä arvioitaessa on huomioitava myös muut alueen käyttäjät. Tiedossa on, että esteitä käytetään parkour -tyyppiseen liikuntaan sekä mahdollisesti myös leikkiin. Leikkimisen kannalta kohteessa on paljon selvästi kohonneita riskikohtia putoamisvaarojen ja kovalle alustalle putoamisen vuoksi. Pienimpien esteissä leikkivien lasten tulee olla aina vanhemman valvonnassa. Alueen aitaaminen ja käytön rajoittaminen vain ohjattuun ja valvottuun harjoitteluun ei ole käytännössä mahdollista eikä tarkoituksenmukaista. Toiminnosta saatava hyöty on todennäköisesti paljon mahdollisia vahinkoja suurempi, joten palvelun tarjoaminen on perusteltua. Opastus polkupyörätrial -alueen käytöstä ja paikan käyttötarkoituksen ilmoittaminen infotaulussa on ensiarvoisen tärkeää (katso kappale 8).

Iso-Vilusen ulkoilualueen liikuntatoiminnoista on laadittu vuonna 2016 erillinen riskinarviointi. Sen mukaan Iso-Vilusen polkupyörätrial -radan riskit eivät poikkea edellä mainitusta. Riskinarviointi päivitetään vuonna 2021 samassa yhteydessä, kun päivitetään BMX-radan riskinarviointi.

4.7.2 Polkupyörätrial – ratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Tämä laji on hyvin poikkeuksellinen ja harvinainen, ja suorituspaikkoja on vain yksi Iso-Vilusen ulkoilualueella. Suorituspaikan hoito ja kehittäminen on vahvasti lajin harrastajien tekemää toimintaa. Jatkuva keskustelu palveluntarjoajan edustajan ja alueella toimivan polkupyöräseuran välillä on tärkeää. Kirjallinen sopiminen hoito- ja kehitystyöstä säännöllisen keskustelun lisäksi edesauttaa turvallisuusasioiden jatkuvaa huomioimista.

4.8 Frisbeegolfradat

Frisbeegolf on urheilulaji, jonka perusperiaate on sama kuin perinteisessä golfissa: tavoitteena on päästä radan alusta loppuun mahdollisimman vähin heitoin. Pienimmän tuloksen saanut voittaa. Rata koostuu väylistä, joiden pelaaminen aloitetaan avauspaikalta eli tiiltä ja ne päättyvät maalikooriin. Kiekkogolfradat ovat tyypillisesti 9- tai 18-väyläisiä. Radat ovat tyypillisesti puustoisilla alueilla ja vaihtelevassa maastossa, jotka tarjoavat luonnollisia esteitä kiekon lentoradalle. Nämä esteet ovat olennainen osa peliä, joten pelaajien ei tule muuttaa näitä esteitä vähentääkseen väylän haastavuutta.

4.8.1 Frisbeegolfratojen riskinarviointi

Frisbeegolfratoja eli liitokiekkoratoja varten ei ole olemassa omaa turvallisuusstandardia. Lajia varten on olemassa lajietiketti, joka esitellään tämän asiakirjan kappaleessa 8 ja jota suositellaan laitettavaksi esille infotauluun kaikille frisbeegolfradoille.

Frisbeegolfratojen suunnittelussa huomioidaan, että heittoväylät eivät risteydy tai sijaitse lähekkäin muiden kulkuväylien tai toimintojen kanssa. Erityistä huomiota tähän on kiinnitettävä siellä, missä näkyvyydet ovat sekä pelaajien että alueen muiden käyttäjien kannalta huonot. Kiekon karkaaminen mistä tahansa kohtaa rataa sellaiseen paikkaan, jossa se voi aiheuttaa vahinkoa, tulee minimoida. Mikäli aloitusheittopaikka rakennetaan maasta nostetulle korokkeelle, tulee se rakentaa sellaisiksi, että heittäminen on turvallista ja putoamisen suojaus on huomioitu. Rataa ei kannata toteuttaa korkeuseroiltaan ääreviin maastonkohtiin.

Tampereen frisbeegolfratojen riskit liittyvät heitto- ja kulkuväylien risteämisiin, kiekkojen lentämiseen ratojen ulkopuolelle sekä käyttäjien ja sivullisten puutteelliseen informointiin.

4.8.2 Frisbeegolfratojen onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Frisbeegolfradoilla olevissa infotauluissa korostetaan turvallisuussääntöjä erityisesti niissä kohteissa, joissa heittoväylät risteävät muiden väylien kanssa tai kulkevat kulkuväylien tai muiden toimintapaikkojen lähellä.

Radat pyritään rakentamaan siten, että ne erottuvat selkeästi maastosta, jotta ohikulkeva käyttäjä ei päädy heittoradalle. Heittoalustojen tulee olla tasaisia ja turvallisia käyttää. Alustalla olevat kompastumisriskit poistetaan. Esteetön näkyvyys heittopaikalta heittosuuntaan pyritään varmistamaan. Maalikorit sijoitetaan sellaisiin paikkoihin, joissa maalikorin ohi suuntautuva heitto ei aiheuta vaaraa alueen muille käyttäjille tai ympäristölle.

4.9 Peli- ja luistinkentät

Pelikentällä tarkoitetaan tässä asiakirjassa usein hiekka tai sorapintaista yleiskenttää kaupungin yleisillä alueilla. Luistinkenttä poikkeaa pelikentästä lähinnä siten, että sitä jäädytetään talvella. Pelikentillä on pelimaaleja, jotka ovat ensisijaisesti valmistettu jalkapallon pelaamista varten. Kentillä olevien pelimaalien ulkomitat ja materiaalit voivat vaihdella.

Luistinkentillä voi talviaikaan olla myös jääkiekkokaukaloita. Jääkiekkokaukalo muodostuu kulmistaan pyöristetyistä laidoista ja sisäpuolisen alueen alustana on jää. Kaukalon tavallisesti puiset reunat ovat vähän yli metrin korkuiset. Lisäksi, erityisesti jääkiekkoa pelattaessa, reunojen yläpuolella on turvallisuussyistä esimerkiksi panssariverkosta, lasista tai pleksistä valmistetut läpinäkyvät seinät. Valtaosalle luistinkentistä tuodaan talveksi jääkiekkomaalit. Jääkiekkomaali on nimensä mukaisesti maali, joka on ensisijaisesti jääkiekon pelaamista varten. Jääkiekkomaalit ovat poikkeuksetta pelimaaleja pienempiä.

4.9.1 Peli- ja luistinkenttien talviajan riskinarviointi

Talviaikana luistinkenttien käyttöön liittyvät riskit voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, kentän käyttäjille ja sen ulkopuolella oleville henkilöille sekä omaisuudelle kohdistuviin riskeihin. Luistinkentillä tapahtuu puutteellisesta luistelutaidosta johtuvia kaatumisia ja törmäämisiä. Pelivälineitä voidaan myös laukoa toisia pelaajia kohti vahingossa tai tahallaan. Nämä ovat riskejä, joihin kentän ylläpitäjä ei käytännössä voi varautua eikä näitä riskejä ehkäistä.

Riskejä aiheuttaa tyypillisesti myös huono jään kunto sekä pelivälineen karkaaminen (laukominen) kentän ulkopuolelle. Myös heikkokuntoiset maalit sekä kaukaloilla päätyverkot voivat päästää lauottavia kiekkoja lävitseen. Edellisten lisäksi, myös revenneet maalirakenteet sekä erittäin helposti kaatuvat maalit voivat aiheuttaa vahinkoa käyttäjille. Erityisesti kentän hoitoon liittyen jääkiekko-maalit voidaan laittaa kaltevalle pinnalle tai lumipenkan päälle, jolloin ne voivat helposti kaatua käyttäjien päälle. Heikko tai olematon valaistus lisää kaatumisia heikkokuntoisella jäällä ja voi heikentää muiden käyttäjien huomioimista. Nämä ovat seikkoja, joihin kentän ylläpitäjä voi osaltaan vaikuttaa.

4.9.2 Peli- ja luistinkenttien kesäajan riskinarviointi

Kesäaikana pelikenttien riskit ovat saman tyyppisiä kuin talvella, mutta pääsääntöisesti lievempiä. Hyvin epätasainen tai muutoin heikko pelialusta voi aiheuttaa tahattomia kaatumisia tai pelivälineen kimpoamisia ei haluttuun suuntaan kentän ulkopuolelle. Pelivälineitä ovat esimerkiksi pesäpallo ja jalkapallo. Pelivälineen karkaaminen kentän ulkopuolelle on vaarallista silloin, kun kentän lähellä on esimerkiksi kulkuväylä, jolle lapsi tai nuori juoksee palloa hakemaan, jolloin voi aiheutua vaaratilanne kuten yhteentörmäys ajoneuvon kanssa.

Jääkiekkomaalit ovat tyypillisesti hyvin helposti kaatuvia ja kesäksi kentälle jäädessään ja kaatuesaan voivat aiheuttaa vahinkoa käyttäjille. Myös iso osa jalkapallomaaleista on kaatumisherkkyydeltään vajavaisia vuonna 2018 voimaan tulleeseen eurooppalaiseen turvallisuusstandardiin EN 16579 vaatimuksiin nähden. Pelimaaleissa esiintyy myös rikkoutuneiden rakenteiden vuoksi muun muassa raapaisupäitä ja revenneitä verkkoja. Osa pelimaaleista on tyypillisesti rungon kiinnitysratkaisultaan sellaisia, että maalin orsi voi pudota pelitilanteessa osittain alas.

4.9.3 Peli- ja luistinkenttien onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Isoilla kentillä luistelu- ja pelialueet kannattaa mahdollisuuksien mukaan erottaa selvästi toisistaan. Maalit asennetaan sellaisiin kohtiin, että karkaava peliväline ei helposti suuntaudu muiden pelaajien, luistelijoiden tai ohikulkijoiden päälle. Tosin maalien sijoitteluun voidaan vaikuttaa vain rajallisesti käyttäjien siirtäessä maaleja haluamaansa paikkoihin. Näitä seikkoja voidaan ehkäistä paitsi kentän sijoittelulla jo suunnitteluvaiheessa, mutta mahdollisesti myös jäädytettävän alueen valinnalla, mikäli tilaa on riittävästi. Jääkiekkomaalit viedään pois kentiltä kesäaikana ja talviajaksi kentillä olevat kesäajan pelimaalit viedään pois tai siirretään kentän sivuun ja lukitaan.

Jään pitäminen kelpoisessa kunnossa riittävän usein tapahtuvalla jäädytyksellä ja aurauksella vähentää luistellessa tapahtuvia kaatumisia. Jäädyttäminen ja etenkin auraaminen ajoitetaan mahdollisuuksien mukaan ajankohtaan, jolloin kentällä on mahdollisimman vähän käyttäjiä. Kentän auraus tulee keskeyttää, mikäli käyttäjät eivät tunnu aurausta väistävän. Jäädytyksen yhteydessä kentällä mahdollisesti olevat pelimaalit siirretään jäädytettävältä alueelta pois siten, että käyttäjien on helppoa ja turvallista ottaa ne uudelleen käyttöön. Käytännössä tämä tarkoittaa suunnilleen jään pinnan kanssa samassa tasossa olevaa pintaa tai lumipenkkaan tehtyä jään tasossa olevaa kolaa, jossa maalia säilytetään normaaliasennossa jäädytyksen ajan.

Kulkuväylien aurauksessa ja liukkaudentorjunnassa pyritään siihen, että kulkuväylä on turvallinen varusteiden vaihtoon tarkoitettulle penkille asti. Penkit pyritään asentamaan kiinteästi tai kiinnittämään siten, ettei niitä voida siirtää sellaiseen paikkaan, jossa ne aiheuttavat vaaraa.

Kesäkenttien maalien tulee olla rakenteeltaan sellaisia, ettei niiden orsi voi pudota. Verkkorakenteina valitaan sellaisia verkkoja, jotka eivät ole helposti kiipeiltävissä, sopiva silmäkoko on alle 50x50mm. Verkon materiaalin tulee olla hyvin sään ja kulutuksen kestävää esimerkiksi nailonia. Teräsverkkoja ei suositeta, koska ne tekevät maaleista merkittävän raskaita ja aiheuttavat muoviverkoihin verrattuna suurempaa vaaraa hajotessaan. Kunnossapitotöiden aikana tulee olla huolellinen maalien koneellisissa nostoissa. Nostotöiden aikana maaleihin ei saa aiheutua sellaisia vaurioita, jotka voivat aiheuttaa vaaraa tai heikentää maalien kestävyyttä.

Hankittavissa maaleissa tulee olla CE-merkintä ja valmistajan osoitus standardin määrittämän vetotestin kestävydestä. Ensimmäisesti suositetaan sellaisia maaleja, jotka eivät tarvitse lisäpainoja tai kiinnitystä. Olemassa olevan maalikannan turvallisuuden parantamiseksi testataan vuoden 2021 aikana riskientorjuntana maalien kiinnittämistä kiinteisiin rakenteisiin. Maali voidaan kiinnittää esimerkiksi pelikentän reunalla olevaan aitaan ketjulla, jolloin päälle kaatuminen ei ole vaarallista. Tehdään myös suunnitelma lisäpainoratkaisuista ja niiden testaamisesta vuodelle 2022.

4.10 Talviliukumäet

Talviliukumäet ovat jäämäkiä, joita tehdään talvella lumitilanteen ja säiden salliessa kaupungin toimesta puistoihin. Talviliukumäet ovat alueiden urakoitsijoiden tekemiä ja niitä kunnossapidetään säännöllisesti. Talviliukumäet poistetaan puistoista, kun niiden kunnossapito ei ole enää mahdollista esimerkiksi kelin lämpenemisen takia. Talviliukumäet eroavat pulkkamäistä siten, että talviliukumäet rakennetaan erikseen lumen ja jäädytyksen avulla, kun taas pulkkamäet muodostuvat pelkän lumisateen avulla laskuun sopiviin mäkipaikkoihin. Tampereella ei ole kunnossapidossa olevia pulkkamäkiä. Tampereen alueella olevat pulkkamäet ovat käyttäjien itsensä tekemiä ja niiden käyttö on jokaisen omalla vastuulla.

4.10.1 Talviliukumäkien riskinarviointi

Talviliukumäkiä varten ei ole olemassa omaa standardia, eikä niihin suoraan voida soveltaa leikki- paikkojen standardia liukumäistä. Tukes on antanut ohjeita talviliukumäkien turvallisuuteen.

Talviliukumäkien riskejä ovat tyypilliset talviajan riskit kuten liukastuminen ja lämpötilavaihteluiden aiheuttamat muutokset radan kunnossa. Lisäksi käyttäjät voivat aiheuttaa riskejä vääränlaisilla laskuvälineillä, laskemisella toisia käyttäjiä päin tai oikaisemalla radan poikki.

Radan sijaintiin liittyviä riskejä ovat törmääminen ympäröiviin rakenteisiin tai kasvillisuuteen. Mäen oikea sijoittelu on mietittävä huolella, ettei mäen käyttäjä voi vahingossa laskea sellaiseen paikkaan, jossa aiheutuu loukkaantumisen riski kuten esimerkiksi kulkuväylälle, leikkivälineen turva-alueelle, luistinkentälle tai heikoille jaille.

Radan rakentamisvaiheessa huomioitavia turvallisuuden vaikuttavia tekijöitä ovat riittävän loiva mäki, jotta vauhti ei kasva hallitsemattomaksi ja riittävän korkeat laidat, ettei laskija pääse luiskahamaan pois mäestä kesken laskun. Kulku talviliukumäen lähtötasanteelle tulee olla turvallinen ja lähtötasanteelta pitää päästä harkitusti lähtemään laskuun. Lähtö ei saa olla sellainen, että siitä saattaa huomaamattomasti luiskahtaa mäkeen.

4.10.2 Talviliukumäkien onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen

Talviliukumäkien onnettomuuksien ennaltaehkäiseminen aloitetaan huolellisella suunnittelulla. Mäki sijoitetaan sellaiseen paikkaan, ettei siinä laskeva voi päätyä kulkuväylälle tai sellaiselle alueelle, jossa on jo muuta toimintaa kuten esimerkiksi luistinkentälle.

Rakenteiden osalta tulee huomioida riittävän tasainen ja pitkä lähtöalusta, josta mäkeen pääsee lähtemään harkitusti. Liukumäen lähtötasolle nousevan reitin liukkaita vähennetään välttämällä liukumäen kasteluveden laskemista reitille. Liukumäen infotaulu asennetaan paikalle vasta, kun mäki on valmis käyttöön. Tarvittaessa alueelle voidaan laittaa tiedote siitä, että mäen jäädytystyöt ovat kesken, jotta sitä ei oteta käyttöön liian aikaisin.

Kun talviliukumäen riittävän hyvää kuntoa ja turvallista laskemista ei voida enää varmistaa esimerkiksi epävakaiden säätilojen vuoksi, talviliukumäki poistetaan paikalta esimerkiksi hajottamalla sen rakenteet. Hajottaminen tulee tehdä huolellisesti siten, etteivät käyttäjät voi kasata mäkeä uudelleen. Samalla poistetaan kohteesta talviliukumäen infotaulu. Käyttäjiä voidaan myös varoittaa esimerkiksi tiedottamalla talviliukumäkikauden päättymisestä.

Kuva 8. Vihiojan pelipuiston talviliukumäki. Kuva Jyrki Ristilä, Tampereen Infra Oy.

Kuva: Sorsapuisto / Susanna Lyly / Tampereen kaupunki

5 Perehdyttäminen ja kelpoisuusvaatimukset

5.1 Turvallisuusasiakirjan seuranta ja päivitykset

Turvallisuusasiakirjaa päivitetään vuosittain marraskuussa infraomaisuuden hallinnan, aluesuunnittelijoiden, rakennuttajien, viheralueiden kunnossapidon ja rakentajien työnjohton sekä leikki- paikkojen tarkastusryhmän yhteisessä päivityskokouksessa (esityslista liite 8). Kokouksen koolle- kutsumisesta vastaa toimintapaikkojen Tampereen Infra Oy:n viherkunnossapidon työpäällikkö ja asiakirjan päivityksistä sovitaan päivityskokouksessa. Turvallisuusasiakirjan ajantasainen versio ja päivityskokousten muistiot tallennetaan siten, että ne ovat koko ajan kaikkien yksiköiden saatavilla. Päivityksessä varmistetaan, että asiakirjan kaikki osa-alueet ovat ajan tasalla ja vastaavat käytännön toimintaa. Kokouksessa selvitetään myös, tuleeko jotain toimintatapaa muuttaa paremmin turvalli- suustyötä palvelevaksi. Viherkunnossapidon työpäällikkö pitää yhteyttä frisbeegolf-, skeitti-, trial- ja bmx - ryhmien kanssa vähintään vuosittain. Kokoontumisessa sovitaan kohteiden turvallisuusteh- tävät, niihin liittyvät vastuut sekä päivitetään huolto- ja käyttö sopimukset.

5.2 Vastuutahojen kelpoisuus

Kaikki keskeiset toimintapaikkojen turvallisuustyössä mukana olevat työntekijät perehdytetään tähän turvallisuusasiakirjaan sen valmistuttua. Toimintapaikkojen turvallisuuteen liittyvät osapuo- let osallistuvat vuosittaiseen turvallisuusasiakirjan päivitystilaisuuteen. Kaikki turvallisuustyössä mukana olevat vakinaiset, määräaikaiset ja kausityöntekijät perehdytetään tähän asiakirjaan sovel- tuvin osin ennen töiden aloittamista. Turvallisuustyössä mukana olevat henkilöt varmistavat alle- kirjoituksellaan osallistumisensa Tampereen Infra Oy:n järjestämään perehdytykseen ja päivitys- tilaisuuksiin. Turvallisuuskoordinaattorina toimintapaikkojen turvallisuustyössä toimii Tampereen Infra Oy:n turvallisuus- ja ympäristöpäällikkö.

Kelpoisuusvaatimuksena toimintapaikkojen käyttöönotto-, vuosi- ja toimintatarkastusten tekijöille on vähintään Viherympäristöliiton hallinnoiman Leikki- ja lähiliikuntapaikkojen turvallisuus -perus- kurssin tai muun vastaavan kurssin käyminen vuoden 2008 jälkeen. Ammattitaitoa tulee pitää yllä käymällä vähintään yhden päivän mittainen saman aiheen täydennyskoulutus vähintään viiden vuoden välein. Toimintapaikkojen suunnittelijoille ja rakentajille ei ole kirjattu erityisiä ammatillisia kelpoisuusvaatimuksia, mutta henkilöiden tulee olla perehtyneitä toimintapaikkojen turvallisuus- asioihin.

Toimintapaikkojen turvallisuustyötä tekevilta henkilöiltä edellytetään riskinarviointikykyä. Kohde- kohtainen riskinarviointi sisältyy tarkastusdokumentteihin (käyttöönottotarkastus, toimintatarkas- tukset ja vuositarkastus). Tarkastusten pohjana toimivat EN-standardit ja kansalliset viranomaismää- räykset (muun muassa Tukes ja Ympäristöministeriön asetus rakennusten käyttöturvallisuudesta). Silmämääräisten tarkastusten tekijöille ei ole erityisiä kelpoisuusvaatimuksia, mutta henkilöt tulee perehdyttää tarkastusten tekemiseen (katso kohta 6.2.4).

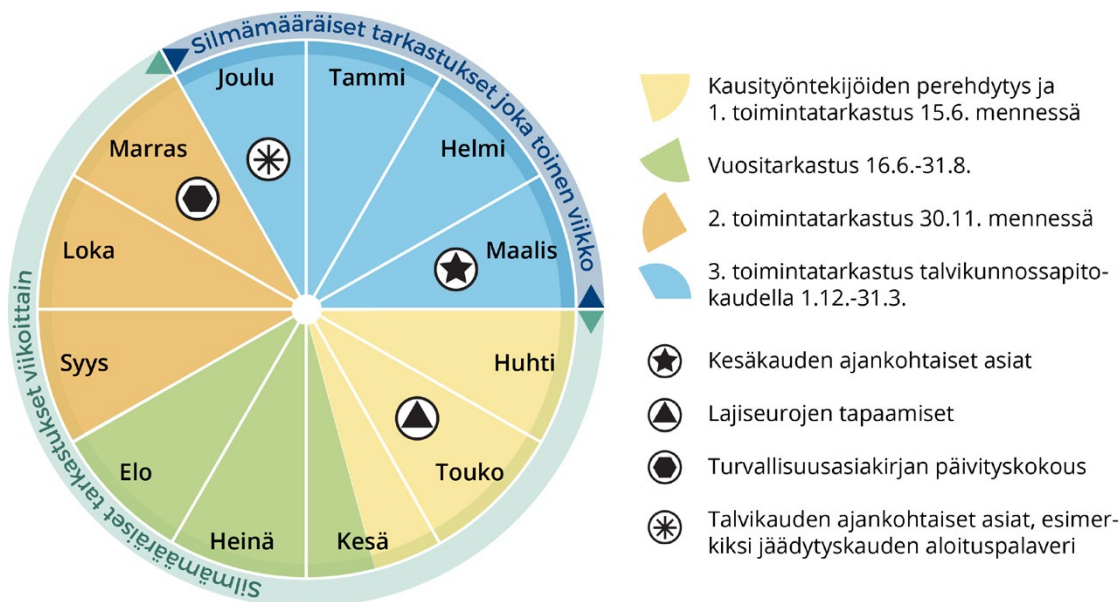
Kuva: Iso-Vilusen skeittipaikka / Ilana Pantzar /Tampereen kaupunki

6 Toimintapaikkojen tarkastaminen ja huolto

Kunnossapidon suunnittelu ja ohjeistus ovat keskeinen osa turvallisuustyötä. Toimintapaikkojen kokonaisturvallisuus lisääntyy, kun toimenpiteet on ohjeistettu ja aikataulutettu sekä vastuut määritetty. Kunnossapitoon kuuluvat olennaisina osina kohteiden tarkastukset ja huollot sekä näihin liittyvä dokumentointi ja tiedonkulkua.

6.1 Laatu

Toimintapaikkojen kunnossapidon laadun tulee jatkuvasti olla sellainen, että turvallisuusriskit minimoidaan. Säännölliset tarkastukset ja huollot ovat kunnossapidon perusta. Etenkin talvikauden jälkeen kohteet tulee tarkastaa erityisen huolellisesti. Laatuvaatimukset on määritetty seudullisen tuoteistuksen tehtäväkortissa. Talvikautta käsitellään lisää kappaleissa 4.3.3 ja 6.5.

Kuva 9. Toimintapaikkojen turvallisuuden vuosikello, josta käy ilmi tarkastusten ajankohdat ja säännölliset turvallisuuteen liittyvät kokoukset.

6.2 Toimintapaikkojen tarkastaminen

6.2.1 Yleistä

Useimmille tämän asiakirjan toimintapaikoille on olemassa turvallisuusstandardit pois lukien polkupyörätrial, BMX- ja frisbeegolf-radat. Niiden mukaan toimintapaikoilla tulee suorittaa kolmen tason tarkastuksia: vuositarkastuksia, toimintatarkastuksia sekä rutiinomaisia silmämääräisiä tarkastuksia. Lisäksi kohteen käyttöönoton yhteydessä tulee suorittaa käyttöönototarkastus. Tämä toimintamalli otetaan käyttöön kaikilla tämän asiakirjan piirissä olevilla toimintapaikoilla.

Tarkastustoiminnassa oleellista on se, että siinä tiedostetaan ja tarkastetaan paitsi kaiken ikäisten välineiden ja rakenteiden mahdolliset puutteet myös kaikki muutkin kohteen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Kohteen kokonaisturvallisuustaso on paljon muutakin kuin sen välineistön tai rakenteiden kuntoa. Tärkeää on arvioida erilaisten vaarojen riskitaso ja sen kautta aikatauluttaa niiden korjaukset.

6.2.2 Tarkastusten tekijät

Tampereen Infran alueurakka-alueilla toimintapaikkojen vuositarkastukset ja toimintatarkastukset suorittaa tarkastusryhmä. Ryhmä tekee kaikkien alueurakka-alueiden vuositarkastukset sekä kaikkien uudis- ja perusparannuskohteiden käyttöönottotarkastukset.

Toimintapaikkoja tarkastavat myös yksityiset aliurakoitsijat, mikäli kelpoisuusvaatimukset, asiantuntemus ja kokemus riittävät kyseiseen työtehtävään. Kaikki ulkopuoliset urakoitsijat hyväksytään tilaajalla ennen työn käynnistymistä. Yksityiset alueurakoitsijat vastaavat toimintatarkastuksista ja silmämääräisistä tarkastuksista.

6.2.3 Käyttöönottotarkastus

Käyttöönottotarkastuksessa uusi toimintapaikka otetaan tarkastustoiminnan ja kunnossapidon piiriin. Tämä tarkastus on rakennuttamisen päätepiste ja se suoritetaan ennen paikan käyttöönottoa. Vastuu käyttöönottotarkastusten tilaamisesta sekä Tampereen Infra Oy:n että yksityisten urakoitsijoiden alueilla on kohteen rakennuttajalla. Käyttöönottotarkastukset tehdään myös yksittäisistä välinevaihtoista, tällä varmistetaan niiden oikea asennus ja turvallisuus.

Käyttöönottotarkastuksessa käydään läpi toimintapaikan kaikki välineet ja rakenteet ja samalla ne tunnistetaan. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota mm. välineiden ja rakenteiden sijaintiin, turva-alueisiin, kulkuteihin ja riittäviin opastekyltteihin sekä infokyltin näkyvyyteen. Lisäksi tarkastetaan yksityiskohtaisesti välineiden ja muiden kalusteiden, esim. penkkien, katosten ja aitojen rakenteet. Välineiden stabiliteettiin ja asennusvirheisiin kiinnitetään erityistä huomiota. Iskua vaimentavien alustojen toimivuus eli laajuus ja syvyys tarkastetaan. Mikäli välineisiin on tehty rakentamisen yhteydessä muutoksia tai lisäyksiä, myös nämä asiat tarkastetaan. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota kohteen kokonaisturvallisuuteen. Tämä tarkoittaa muun muassa kohteen kaikkien välineiden ja rakenteiden tarkastamista sekä kohteen vaikutuksen miettimistä esimerkiksi läheisiin toimipaikkoihin, kulkureitteihin ja vesistöihin. Tarkastuksessa käydään läpi myös alueen turvallisuutta heikentävät seikat, esimerkiksi suuret pudotukset kuten jyrkänteet tai huonokuntoiset puut.

Käyttöönottotarkastukset tehdään erillisellä lomakkeella (liite 9), johon kirjataan ylös kaikki alueen välineet ja varusteet sekä niistä tehdyt havainnot ja mahdolliset puutteet. Turva-alustat ja -alueet tarkistetaan samassa yhteydessä välinekohtaisesti. Lomakkeen pohjalta ne lisätään omaisuudenhallintajärjestelmään. Tarkastuksen yhteydessä varmistetaan, että kaikki tarvittavat välinevalmistajan huolto- ja kunnossapito-ohjeet löytyvät. Ohjeet kerätään leikkipaikan luovutuskansioon, joka annetaan säilytettäväksi urakka-alueen työnjohtajalle. Kun käyttöönottotarkastuksessa mahdollisesti havaitut puutteet on korjattu, leikkipaikka voidaan ottaa käyttöön. Edellä mainittu periaate on tarkoitus ottaa käyttöön kaiken tyyppisillä toimintapaikoilla niille sovelletuilla lomakkeilla.

Käyttöönottotarkastus tulee tehdä rakennustyöryhmän vielä ollessa kohteessa, jolloin havaitut puutteet voidaan heti korjata. Jos havaitut puutteet aiheuttavat merkittäviä turvallisuusriskejä, ne on korjattava ja kohteessa on tehtävä uusi käyttöönottotarkastus ennen kohteen käyttöönottoa turvallisuuden varmistamiseksi. Vähäiset turvallisuuspuutteet voidaan myös rajata käytettävän alueen ulkopuolelle, jolloin alue voidaan ottaa osittain käyttöön, vaikka korjauksia jouduttaisiin tekemään. Tätä vaihtoehtoa käytetään etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa joudutaan hankkimaan osia puutteiden korjaamiseksi ja osissa on pitkä toimitusaika.

Käyttöönottotarkastuksen voi suorittaa tarkastettavan toimintapaikkatyyppin turvallisuuteen pätevä henkilö, joka ei itse ole osallistunut asennustyöhön. Tarkastuksessa käytetään tarvittaessa apuna standardin mukaisia tarkastussondeja tai muita apuvälineitä, millä voidaan todentaa, että vaadittavat mitat välineissä ja niiden ympäristössä täyttyvät. Kohteen ajantasaisen suunnitelman tulee olla tarkastajien käytettävissä.

6.2.4 Rutiininomainen silmämääräinen tarkastus

Tämä tarkastustyyppi on erittäin tärkeä kohteen turvallisuuden toteutumisessa, sillä suurin osa kohteen puutteista näyttäytyy ensimmäisen kerran juuri näissä tarkastuksissa ja ripeä epäkohtiin puuttuminen varmistaa turvallisuutta tehokkaasti. Rutiininomaisessa silmämääräisessä tarkastuksessa havaitaan ja mahdollisuuksien mukaan korjataan sellaiset selvät vaaratekijät, jotka johtuvat ilkeivallasta, normaalista käytöstä tai sääolosuhteista, esim. rikkoutuneet osat tai särkyneet pullot. Kohteessa olevat ylimääräiset esineet poistetaan ja infotaulun ja mahdollisten laitteiden käyttöohjeiden luettavuus varmistetaan. Samassa yhteydessä tarkastetaan, että kohteeseen johtavat väylät ovat kulkukelpoiset. Silmämääräisestä tarkastuksesta ei täytetä lomaketta. Tarkastuksen tekijä merkitsee suoritettun tarkastuksen työmaapäiväkirjaan tai silmämääräisten tarkastusten luetteloon. Merkinnästä tulee käydä ilmi missä tarkastus on tehty, kuka sen on tehnyt ja koska.

Silmämääräinen tarkastus suoritetaan pääkäyttökaudella leikki-, ulkokuntoilu- ja skeittipaikoilla vähintään viikoittain. Toimintapaikoissa, jotka ovat kovassa käytössä tai joutuvat usein ilkeivallan kohteiksi, esimerkiksi Pikku Kakkosen puisto ja Sorsapuisto, voi tarkastus olla tarpeen päivittäin. Muilla toimintapaikoilla silmämääräinen tarkastus pyritään tekemään jatkossa käyttökaudella vähintään kahden viikon välein.

6.2.5 Toimintatarkastus

Toimintatarkastus on yksityiskohtaisempi tarkastus, jossa tarkastetaan välineiden sekä rakenteiden toiminta ja stabiilitetti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kulumisesta johtuviin vikoihin. Esimerkkejä toimintatarkastuksen kohteista ovat välineen ja maan välinen tila, alustamateriaalin kunto, näkyvissä olevat perustukset, terävät reunat, puuttuvat osat, liikkuvien osien liiallinen kuluminen ja rakenteiden eheys. Välinevalmistajien mahdolliset huolto- ja kunnossapito-ohjeiden tulee olla tarkastajien käytettävissä. Toimintatarkastukset kirjataan mobiililaitteen avulla suoraan omaisuudenhallintajärjestelmään.

Toimintatarkastus tehdään leikki- ja kuntoilupajoilla vähintään kaksi kertaa vuodessa. Ensimmäinen tarkastus suoritetaan 15.6. mennessä, toinen tarkastus 30.11. mennessä. Jos leikkipaikoilla on käytössä keinut tai niitä otetaan talvikunnossapitoon, suoritetaan kolmas tarkastus 15.4. mennessä. BMX-radoilla, skeittipaikoilla, frisbeegolf- ja pyörätrialradoilla toimintatarkastus pyritään tekemään kaksi kertaa vuodessa.

Toimintatarkastuksessa käytetään tarvittaessa apuna tarkastussondeja tai muita apuvälineitä, millä voidaan todentaa, että vaadittavat mitat välineissä ja niiden ympäristössä täyttyvät. Mikäli toimintatarkastus ajoittuu talviolosuhteiden aikaan, merkitään se tarkastusraporttiin.

6.2.6 Vuositarkastus

Vuositarkastus tehdään välineen ja rakenteen, perustusten ja pintojen turvallisuuden kokonaistason selvittämiseksi. Tarkastuksessa huomioidaan myös mahdolliset muutokset välineen tai muun rakenteen turvallisuustasossa sen osien korjauksen, lisäyksen tai vaihdon jälkeen. Erityishuomiota tulee kiinnittää kiinteästi asennettuihin osiin. Vuositarkastuksessa arvioidaan välineiden kestävyys vuodeksi eteenpäin keskimääräisellä käyttöasteella. Mahdolliset muutokset toimintapaikkaa ympäröivissä olosuhteissa, kuten esimerkiksi puusto, uudet väylät ja niin edelleen, tulee huomioida.

Vuositarkastus on samalla myös toimintatarkastus, joten myös toimintatarkastuksen sisältö huomioidaan. Välinevalmistajien mahdolliset huolto- ja kunnossapito-ohjeiden tulee olla tarkastajien käytettävissä. Vuositarkastukset kirjataan mobiililaitteen avulla suoraan omaisuudenhallintajärjestelmään.

Vuositarkastus voi vaatia tiettyjen osien esiin kaivamisen tai purkamisen. Rakenteen mahdollisen muunlaisen heikkenemisen selvittämiseksi voidaan vaatia lisätoimenpiteitä. Vuositarkastus suoritetaan 1.6.—31.8. välisenä aikana. BMX-radoilla, skeittipaikoilla, frisbeegolf- ja pyörätrialradoilla vuositarkastus pyritään tekemään vuosittain.

Vuositarkastuksessa käytetään tarvittaessa apuna tarkastussondeja tai muita apuvälineitä, millä voidaan todentaa, että vaadittavat mitat välineissä ja niiden ympäristössä täyttyvät.

6.3 Huollot

Tarkastusten lisäksi toimintapaikoilla tulee suorittaa säännöllistä huoltoa, joka sisältää ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä välineiden ja rakenteiden turvallisuuden ja toimivuuden säilyttämiseksi.

Toimintatarkastusten ja vuositarkastusten yhteydessä tehdään leikkipaikoilla seuraavia huoltoja:

- ruuvien kiristys
- ulkonevien naulojen sisään lyöminen
- puuttuvien muovitulppien asentaminen
- keinut
 - istuimen ja/tai ketjujen vaihto tarvittaessa
 - kuluneiden sakkeiden vaihto

Viikoittain tehdään seuraavia huoltoja / toimenpiteitä:

- turva-alustat
 - kumialustan harjaus
 - turvahiekan tasoittaminen
- välineiden turva-alueille kuulumattoman irtomateriaalin poisto
- rikkiäisten osien poisto, ellei se aiheuta vaaraa käyttäjälle

Muita säännöllisiä huoltotoimenpiteitä ovat mm:

- kiinnittimien kiristys ja tarvittaessa vaihto
- kuluneiden tai viallisten osien vaihto
- hitsaus tai hitsien korjaus
- iskua vaimentavien alustojen huolto
- laakereiden voitelu
- irtonaisten putoamisalustamateriaalin lisääminen
- pintojen huoltomaalaus ja käsittely
- sadevesikaivojen tarkastus ja tarvittaessa tyhjennyksen tilaus

Näitä edellä mainittuja huoltotoimenpiteitä sovelletaan leikkipaikkojen lisäksi myös kaikkiin muihin toimintapaikkoihin.

Huoltotoimenpiteitä tekevät alueurakoitsijat ja leikkipaikkojen tarkastajat. Välineen yksittäisten osien muutokset tai rakenteelliset muutokset, jotka voivat oleellisesti vaikuttaa välineen turvallisuutta heikentävästi, tulee toteuttaa vasta kun asiasta on keskusteltu valmistajan tai muun asiantuntijan kanssa.

6.4 Korjaukset

Periaatteena on, että toimintapaikkojen tarkastuksissa havaitut puutteet korjataan mahdollisuuksien mukaan heti tarkastuksen yhteydessä. Erityisesti kiireelliset, vaaraa aiheuttavat viat korjataan heti. Mikäli vikoja ei saada heti korjattua, ne kirjataan ylös ja toteutetaan myöhemmin. Tarvittaessa väline tai rakenne asetetaan käyttökieltoon tarkoitukseen soveltuvalla tavalla, vähintään varoitusnauhalla tai suoja-aidalla, toiminto sulkemalla tai kokonaan väline tai rakenne poistamalla. Käyttökieltoa tehostetaan käyttökieltokylillä. Korjauksista sovitaan tarkastusten jälkeen yhdessä tilaajan kanssa.

Korjaukset aikataulutetaan ja vastuutetaan siten, että kaikki vakavimmat vakavan onnettomuuden riskit korjataan ensin (katso kappale 4.2). Kaikkia välineitä ei voida korjata samanaikaisesti eikä kaikkia puutteellisia välineitä ole mahdollista vaihtaa uusiin. Vaarallisesti viallinen väline eristetään käytöstä, kunnes vika on korjattu. Välineiden poistoista sovitaan tilaajan kanssa. Korjaustoimenpiteitä tekevät pääasiassa alueurakoitsijat. Urakoitsijoiden tulee informoida tilaajaa, mikäli sovittuja korjauksia ei saada tehtyä sovitun aikataulun tai laajuuden mukaisesti.

Korjaukset, jotka kuluvat välineiden takuun piiriin, sovitaan suoraan välinetoimittajien kanssa. Lisäksi välinetoimittajien kanssa pidetään säännöllisiä seurantalavereja, joissa keskustellaan myös turvallisuuteen liittyvät asiat.

6.5 Talviajan toimenpiteet

Toimipaikoista talvella aktiivisesti kunnossapidetään luistinkenttiä ja talviliukumäkiä. Muilla toimipaikoilla ei tehdä säännöllistä kunnossapitoa talviolosuhteiden aikana. Ulkokuntoilupaikoilla ja frisbeegolfradoilla talviajan käyttäjät ovat pääsääntöisesti nuorisoa ja aikuisia. Heidän riskinarviointikykynsä laitteiden ja ratojen suhteen on parempi kuin varhaisnuorison ja lasten. Näiden toimintapaikkojen talviajan hoito olisi erittäin työllistävää ja käyttömääriin nähden epätarkoituksenmukaista. Toimintapaikoille ei ole toistaiseksi Ratinan ulkokuntoilupaiikkaa lukuun ottamatta suunniteltu talvihoitotoimenpiteitä.

Leikkipuistojen talviajantoimenpiteistä on kerrottu tarkemmin kappaleessa 4.3.3.

6.6 Dokumentointi ja tiedonkulku

6.6.1 Omaisuudenhallintajärjestelmä

Trimble Locus on koko kaupungin katu- ja viheralueiden omaisuudenhallintarekisteri, jonka viheraluerekisterien ylläpidosta vastaa Viheralueet ja hulevedet -yksikkö. Toimintapaikkoja koskevia tietoja ylläpitävät ja päivittävät kyseisen yksikön lisäksi Tampereen Infra Oy:n tarkastusryhmän leikkipaikkatarkastajat. Osaa tiedoista on katseltavissa muun muassa kaupungin julkisessa kartta-palvelussa. Osaa aineistosta (mm. leikkivälinetiedot) voi katsella vain Trimble Locuksella. Tietojen katselu edellyttää, että käyttäjälle on lisätty käyttöoikeudet sovellukseen.

6.6.2 Tarkastusten kirjaaminen

Tarkastukset tehdään leikki- ja kuntoilupaiikkojen osalta suoraan omaisuudenhallintajärjestelmään. Omaisuudenhallintajärjestelmässä merkitään erikseen yksittäisten välineiden ja varusteiden tarkastustieto sekä yleiset havainnot toimintapaikasta.

Muiden toimintapaikkojen tarkastuksissa käytetään toistaiseksi erillisiä tarkastuslomakkeita, joita säilytetään yhteisillä verkkoasemilla.

Ulkokuntoilupaikan toimintatarkastus ja vuositarkastus

Toimintatarkastus 2 x käyttökaudella ja vuositarkastus kerran vuodessa.

Merkintä OK = jos tarkastettu ja kunnossa

Merkintä V (vika) = jos tarkastettu ja puutteita havaittu (selvitys toimenpiteistä kohtaan "Muuta/tehdyt toimet")

TAI esim. V1, V2, V3 puutteen riskiluokan mukaan

Kohteen nimi				Kohteen osoite				
Todetut viat	Leikkaus/liiskaus	Vapaa paino	Pää- ja kaularako	Maavara	Astin-pinnat	Pyöriminen	Heiluri	Alusta
Hälytoimet								
Todetut viat	Nivelet		Rikkoutuminen		Alusta		Infotaulu	
Muuta / tehdyt toimet								
Pvm:	____.____.20		Tarkastaja:			Korjauspvm.		

Huomioi myös ulkokuntoilupaikan liittyminen sellaisiin muihin toimintoihin, joista voi aiheutua riskiä ulkokuntoilupaikan käyttäjille, muun muassa viereisiltä alueilta karkaavat pelivälineet ja rullalaudat sekä muu liikenne.

Kuva 10. Esimerkki toimintapaikkojen tarkastuslomakkeesta.

6.6.3 Tiedonkulku tarkastuksista ja korjauksista

Toiminta- ja vuositarkastuksessa tarkastuksen suorittaja kirjaa havaitut puutteet FieldUseriin. Jos tarkastuksella havaitaan, että kohteen omaisuudenhallintarekisteritiedoissa on puutteita, niistä ilmoitetaan tarvittaessa rekisterin ylläpitäjälle. Puutteita rekisteritietoihin voi tulla esimerkiksi äkillisten välineiden poistojen seurauksena. Tarkastajat voivat myös itse päivittää tiedon omaisuudenhallintarekisteriin.

Tarkastuksella havaituista virheistä ja puutteista välineissä koostetaan lista urakka-alueiden esimiehille korjausten tekemisen valvomiseksi. Korjaukset tehdään kiireellisyysjärjestyksessä. Kiireellisyys määritetään riskinarvioinnilla tarkastusten yhteydessä. Kiireettömien puutteiden korjausjärjestyksestä voidaan sopia erikseen esimerkiksi työmaakokouksissa. Tarkastajat ja järjestelmän ylläpitäjä päivittävät tehdyt korjaukset listojen ja työilmoitusten pohjalta omaisuudenhallintajärjestelmään.

Rutiininomaisen silmämääräisen tarkastuksen tekijä on velvollinen viemään tarkastuksessa havaitut puutteet, joita ei itse ole pystynyt korjaamaan, eteenpäin urakka-alueen työnjohtajalle.

Syksyn toimintatarkastuskierroksen valmistuttua, alueen työnjohto tekee esityksen toimintapaikoilla havaituista uudistus- tai peruskorjaustarpeista. Tämän listan ja vuositarkastuksen havaintojen pohjalta tehdään esitys Kaupunkiympäristön palvelualue -palveluryhmän vastuullisille tahoille investoinneista kohteiden kunnostamiseksi.

Havaituista vioista, puutteista tai materiaaliongelmaista toimintavälineissä ilmoitetaan välinevalmistajalle ja välineiden takuuajoin seurataan ja takuita hyödynnetään. Laatuongelmista kerätään listaa, joka toimitetaan säännöllisin väliajoin seurantalavereissa valmistajalle. Tilaaja vastaa puutelistan toimittamisesta leikkivälinevalmistajille ja -toimittajille.

6.6.4 Dokumenttien säilytys

Toimintapaikkojen tarkastustiedot tulee säilyttää omaisuudenhallintajärjestelmässä vähintään 10 vuotta vahingonkorvaustilanteiden varalta.

Välinevalmistajien tarkastus-, huolto- ja kunnossapito-ohjeet, varaosaluettelot nimikenumerooin sekä välineiden tarkastus- ja testaustodistukset kerätään käyttöönottotarkastuksen yhteydessä ensisijaisesti toimintapaikan sähköiseen ”luovutuskansioon”, jonne sekä urakka-alueiden työnjohtajilla että tilaajan edustajilla on pääsy. Kohteiden suunnittelu-, tarjous-, ja mahdolliset kilpailutusasiakirjat säilytetään Kaupunkiympäristön palvelualueen verkkoasemilla.

6.6.5 Yleisten alueiden päivystystoiminta

Katu- ja viheralueiden kunnossapidon ja turvallisuuden varmistamiseen kuuluu ympärivuotinen valmius kiireellisten korjaustöiden tekemiseen myös virka-ajan ulkopuolella. Palvelusopimuksen mukaisesti valmiuden järjestäminen kuuluu Tampereen Infra Oy:lle.

Virka-ajan ulkopuolella puhelinpäivystyksestä vastaa aluepelastuslaitos. Mikäli asiakas soittaa Tampereen palvelupisteeseen, puhelinvastaaja opastaa hänet kiireellisissä tapauksissa ottamaan yhteyttä aluepelastuslaitoksen päivystykseen.

7 Vaara- ja vahinkotilanteiden käsittely

7.1 Onnettomuuskirjanpito

Kaupungin tulee pitää säännöllistä onnettomuuskirjanpitoa tapahtuneista onnettomuuksista ja läheltä piti – tilanteista. Kirjanpidon perusteella voidaan suunnitella ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä onnettomuuksien välttämiseksi.

Silloin kun onnettomuuden tai läheltä piti – tilanteen uhri on tiedossa, hänet tai hänen edustajansa ohjataan täyttämään kaupungin internet-sivuilta löytyvä tapausilmoituslomake. Lomakkeet käsittelee Tampereen Infra Oy:n viherkunnossapidon työpäällikkö, jolla on onnettomuustietojen kokoamisvastuu. Vahingoista tiedotetaan myös leikkipaikkojen tarkastusryhmää ja kyseistä alueurakoitsijaa. Myös ilkeätapuhelimeen tai Tampereen palvelupisteeseen tulevat tiedot onnettomuuksista tai läheltä piti – tilanteista raportoidaan viherkunnossapidon työpäällikölle. Mikäli vahingon kärsijä ei ole tiedossa, mutta onnettomuuden tiedetään tapahtuneen, kirjataan tapahtumasta kaikki tiedossa olevat tiedot edellä kuvatulla tavalla.

Onnettomuuskirjanpitoa hyödynnetään säännöllisesti toiminnan kehittämiseksi ja turvallisuuden edistämiseksi. Tapahtuneet onnettomuudet ja läheltä piti -tilanteet käydään läpi työmaakokouksissa. Tapausten perusteella analysoidaan, minkälaisissa välineissä ja millä toimintapaikoilla onnettomuuksia sattuu eniten ja pohditaan, minkälaisilla keinoilla onnettomuuksia voitaisiin ehkäistä. Rakenteisiin ja varusteisiin tai kohteen muihin ominaisuuksiin tehtävät tapahtuneisiin vahinkoihin, onnettomuuksiin tai läheltä piti -tilanteisiin perustuvat muutokset ja niiden tarpeellisuus tulee olla hyvin perusteltuja. Harvinaiset yksittäistapaukset sekä välineiden tietoinen korkeariskinen väärinkäyttö tulee erottaa todennäköisistä turvallisuusriskeistä. Kokouksissa sovitaan myös tarvittavista toimenpiteistä, vastuista sekä aikataulusta.

Jos toimintapaikan välineessä on vakava turvallisuuspuute, tulee selvittää, missä muissa toimintapaikoissa on samanlainen väline/rakenne ja tehtävä korjaukset tarpeen mukaan myös niihin.

7.2 Onnettomuuksista tiedottaminen valvontaviranomaiselle

Tilaajan harkinnan mukaan vakavat vahingot ja läheltä piti –tilanteet ilmoitetaan Tukesiin. Vakavimmista leikkivälineissä sattuneista onnettomuuksista tai läheltä piti –tilanteista tulee toimittaa tieto myös välinevalmistajalle. Tiedottamisen vastuuhenkilö on Tampereen Infra Oy:n viherkunnossapidon työpäällikkö.

8 Tiedottaminen käyttäjille ja käyttäjäpalaute

8.1 Yleistä

Jokaiselta toimintapaikalta tulee löytyä keskeiseltä paikalta vähintään yksi infotaulu, jossa mainitaan seuraavat yleistiedot toimintapaikkatypistä riippumatta:

- Kohteen pelastusosoite (jos virallista ei ole, luodaan selväkielinen opastava osoite)
- Yleinen hätänumero
- Kunnossapitäjän yhteystiedot (Tampereen palvelupisteen yhteystiedot) ja ilkivaltapuhelinnumero sekä ulkovalaistuksen vikailmoitusohje
- Ilmoitus siitä, jos/kun paikalla ei ole talvikunnossapitoa (*Tämä käytäntö tullaan leikkipaikkojen lisäksi ottamaan käyttöön soveltuvien osin kaikilla tämän asiakirjan toimintapaikoilla*).

Infotaulumalleja säilytetään Tampereen Infra Oy:n verkkoasemalla (liite 10). Vuoden 2021 aikana toteutetaan infotaulu-uudistus. Infotauluista on tavoitteena saada nykyistä visuaalisempia ja ne toteutetaan A3 -kokoisina nykyisen A4 -koon sijaan. Uusissa toimintapaikoissa suunnitelman varusteluettelon tulee sisältää käytettävä infotaulumalli.

Kuluttajaturvallisuuslaki velvoittaa toiminnanharjoittajaa informoimaan kuluttajaa muun muassa niistä palveluun liittyvistä vaaroista, joita käyttäjän on vaikea havaita. Koska kaikki tämän asiakirjan toimintapaikat ovat valvomattomia, on tällaiset tiedot annettava kohteen infotauluissa ja annettavat tiedot harkitaan toimintapaikkakohtaisesti.

8.2 Leikkipaikat

Jokaiselle leikkipaikalle on sijoitettu vähintään yksi infotaulu. Koska leikkipaikoilla ei yleensä ole omaa katunumeroa, tulee infotaulussa olla ilmoitettuna lähin katu- tai tienumero, jonka soittaja voi ilmoittaa hätäkeskukselle.

Leikkipaikoilla infotaulun erikoistietona ovat muun muassa lasten saattajien varoittaminen siitä, etteivät he nosta lasta leikkivälineeseen, johon lapsi ei itse vielä taitojensa puolesta pääse (keinua lukuun ottamatta). Toinen varoittamisen aihe on, että pyöräilykypärää ei käytetä välineissä, joissa voi jäädä kiinni pyöräilykypärästä.

8.3 Skeittipaikat

Skeittipaikalla tulee olla infotaulu, jossa esitetään yleistietojen lisäksi seuraavat asiat:

- a) Alue on varattu rullalautailijoiden, potkulautailijoiden, rullaluistelijoiden ja BMX-pyöräilijöiden käyttöön
- b) Asianmukaisten turvavarusteiden käyttö (esim. kypärä, polvi- ja kyynärsuojat) on suositeltavaa
- c) Tämä paikka ei ole leikkipaikka, käyttöä suositellaan vain yli 8-vuotiaille
- d) Tavallisten polkupyörien, moottoroitujen urheiluvälineiden ja lelujen käyttö on kielletty
- e) Huomioi muut käyttäjät, erityisesti pienet lapset
- f) Rullauspinnat ja skeittielementit eivät ole odotuspaikkoja ja ne tulee olla käytettäviä
- g) Paikkaa ei tule käyttää sateella, jäisenä eikä talvella. Alueella ei ole talvikunnossapitoa
- h) Käyttöaika (7–22), päihteidenkäyttökielto, ”Pidetään paikat siistinä” – huomautus
- i) Alueen kunnossapitäjä poistaa kaikki käyttäjien itse tuomat välineet ja rakenteet pois skeittipaikalta

8.4 Ulkokuntoilupaikat

Ulkokuntoilupaikalla tulee olla infotaulu, jossa mainitaan vähintään seuraavat asiat:

- a) Laitteet on tarkoitettu yli 140 cm nuorille ja aikuisille
- b) Laitekohtaiset harjoitteluohjeet on luettava ja ohjeiden mukaan on toimittava
- c) Ennen harjoittelun aloittamista on varmistettava, ettei terveydentila rajoita harjoittelua
- d) Liian voimakasta harjoittelua vältettävä

Lisäksi jokaisessa välineessä tai sen yhteydessä tulee olla selvästi ja pysyvästi seuraavat tiedot:

- a) Harjoitteluohjeet kuvineen
- b) Laitteen päätoiminnot
- c) Turvallisuustietoa, tarpeen mukaan
- d) Suurin sallittu käyttäjäpaino, jos tarpeen

8.5 BMX - radat

Bmx – ratoja varten ei ole olemassa eurooppalaista turvallisuusstandardia eikä sen myötä virallisia ohjeita infotaulusta tai sen sisällöstä. Ratoja varten on kuitenkin paikallaan sen käyttöohjeet ja/tai ”järjestyssäännöt”. Ohjeita infotaulussa voivat olla esimerkiksi:

- a) Käytä suojavarusteita. Kypärä, kyynär- ja polvisuojat, hanskat ja tukevapohjaiset kengät ovat suositeltavia
- b) Aja rataa vain sen ajosuunnan mukaisesti lähdöstä maaliin, älä oikaise äläkä pysähdy turhaan
- c) Kaarteen päälliset eivät ole lepo- tai katselupaikkoja
- d) Pyri ajamaan suoraan omaa linjaa, ohittaja väistää aina ohitettavaa
- e) Pidä polkimet vaakatasossa ja vältä polkemista kumpujen päällä
- f) Ensimmäinen hyppyri on kovalla vauhdilla aloittelijalle vaikea
- g) Vahvemmat ja nopeammat kuskit huomioivat hitaampia ja auttavat heitä tarvittaessa
- h) Ajaminen onnistuu parhaiten seisten, laske satula mahdollisimman alas
- i) Ehjä ja siisti rata on turvallisin, ilmoita radan puutteista kunnossapitäjälle (yhteystieto tässä taulussa)

8.6 Polkupyörätrial

Polkupyörätrialia varten ei myöskään ole olemassa eurooppalaista turvallisuusstandardia eikä sen myötä virallisia ohjeita infotaulusta tai sen sisällöstä. Näitäkin ratoja varten on kuitenkin paikallaan sen käyttöohjeet ja/tai ”järjestyssäännöt”. Ohjeita infotaulussa voivat olla esimerkiksi:

- a) Trial-pyöräilypuisto on tarkoitettu vain trial – pyöräilijöiden käyttöön. Suositusikäraja 8 vuotta. Tämä ei ole leikkipaikka.
- b) Asianmukaisten suojavarusteiden käyttöä suositellaan. Kypärä, kyynär- ja polvisuojat, hanskat ja tukevapohjaiset kengät ovat suositeltavia
- c) Huomioi vaihtelevat keliolosuhteet ja liukkaus
- d) Tarkista alue ennen ajoa

8.7 Frisbeegolf - radat

Frisbeegolf - radoille hyviä ohjeita radan aloituspisteessä ovat Suomen Frisbeegolfliiton tuottamat ohjeet:

- a) Olet vastuussa heittämästäsi kiekosta.
- b) Varmista, ettei edessä ole ihmistä, kun heität. Älä siis heitä, mikäli väylällä tai sen läheisyydessä on ihmisiä. Anna edeltävälle ryhmälle pelirauha.
- c) Ota huomioon muut alueella liikkujat. He eivät välttämättä tiedä olevansa väylällä. Tarvittaessa voit kohteliaasti pyytää heitä väistämään, mutta muista että heillä on yhtäläinen oikeus liikkua alueella.
- d) Myös pelikavereille ja läheisillä väylillä pelaaville on suotava pelirauha. Vältä turhaa melua ja liikehdintää toisen keskittyessä heittoonsa.
- e) Jätä rata hyvään kuntoon myös seuraaville. Sen minkä kannat mukanas luontoon, jaksat myös tuoda takaisin – ethän jätä roskaa maastoon.
- f) Radoilla on tarkoituksella esteitä. Jätä niin kasvit kuin ihmisen tekemät esteet rauhaan.
- g) Mikäli takaa tulee huomattavasti nopeammin pelaava ryhmä, heidät on kohteliaasti päästää ohitse. Jos taas itse olet ripeämmin pelaavassa ryhmässä, voit ystävällisesti kysyä, voisitteko mennä hitaamman ryhmän ohitse.
- h) Palauta radoilta löytämäsi kiekot löytölaatikkoon tai omistajilleen.

8.8 Peli- ja luistinkentät

Jokaiselle peli- ja luistinkentälle on sijoitettu vähintään yksi infotaulu. Koska peli- ja luistinkentillä ei yleensä ole omaa katu- tai tiennumeroa, tulee infotaulussa olla ilmoitettuna lähin katu- tai tiennumero, jonka soittaja voi ilmoittaa hätäkeskukselle.

Peli- ja luistinkenttien infotaulun erikoistietona kerrotaan kentän talvijäädystä, muiden käyttäjien huomioimisesta ja varovaisuudesta pelivälineitä käytettäessä. Jos kenttä ei sovellu tiettyjen pelien kuten esimerkiksi pesäpallon tai talvella jääkiekon pelaamiseen turvallisesti, kerrotaan infotaulussa myös tästä.

8.9 Talviliukumäet

Talviliukumäkien yhteyteen sijoitetaan infotaulut mäkien valmistuttua. Infotaulussa annetaan riittävä osoitetieto mäen löytämiseksi. Osoitetietona voidaan käyttää lähintä katu- tai tiennumeroa, jonka soittaja voi ilmoittaa hätäkeskukselle. Tarvittaessa kohteen infotauluun voidaan antaa myös koordinaatit tai karttakuva kohteesta.

Talviliukumäen infotaulun erillistietona annetaan ohjeita mäen turvalliseen käyttämiseen. Ohjeissa noudatetaan Tukesin ja Suomen Ladun yhdessä tekemän Pulkkamäkietiketin pohjaa (liite 13).

8.10 Käyttäjäpalaute

Palautetta tästä asiakirjasta tai muusta toimintapaikkoihin liittyvästä asiasta voi antaa kaupungin verkkosivulla olevilla palautekanavilla, www.tampere.fi/palaute ja toimintapaikkakohtaisesti kun- nossapidon vikailmoitusjärjestelmään https://is.ramboll.fi/tre_yllapito_palaute/

Sähköpostilla tai soittaen palautettava voi antaa Tampereen palvelupisteelle tampereenpalvelu-piste@tampere.fi tai soittamalla numeroon 041 730 8168.

Lisäksi akuuteista vaaratilanteista aiheuttavista asioista, rikkinäisistä välineistä tai rakenteista ja ilkeistä voi ilmoittaa myös nauhoittavaan ilkeityshetimitimeen numeroon 0400 981 717. Tämä numero löytyy myös kaikkien toimintapaikkojen infotauluista.

PULKKAMÄKIETIKETTI

Ohjeet hauskaan ja turvalliseen mäenlaskuun.

Nouse mäen päälle sivusta, älä lasku-uraa pitkin.

Ylhäältä tuleva väistää aina alempana olevaa.

Pidä hauskaa, nauti ja iloitse yhdessä!

Jos sattuu, auta ja tarvittaessa soita 112.

Mäen alla väistä ja poistu lasku-uralta.

Muista oma vastuullisuus,
älä tee vaarallisia tyhmyksiä.

9 Yhteenveto

Turvallisuus on kaikkien yhteinen asia, johon vaikuttaa kaikkien käyttäjien toiminta. Turvallisuutta ei voida taata vain yhdellä toiminnalla, vaan se on usein kiinni pienistä yksityiskohdista. Tampereen tekijät haluavat varmistaa asukkaiden turvallisuuden kaikin tavoin ja toimintapaikkojen turvallisuusasiakirja on yksi keino kaupungin laajuisessa ketjussa, joka selventää, mitä vaiheita ja toimenpiteitä toimintapaikkojen turvallisuuden varmistaminen sisältää.

Turvallisen ympäristön tarjoaminen on palveluntarjoajan vastuulla, mutta myös alueen käyttäjillä on mahdollisuus vaikuttaa toimintapaikkojen turvallisuuteen omalla toiminnallaan ja aktiivisuudellaan esimerkiksi ilkeiden aiheuttamien puutteiden ilmoittamisella sekä antamalla palautetta havaitsemistaan turvallisuuspuutteista tai kehittämis ehdotuksista. Turvallisuusasiakirjan julkaiseminen kaupungin nettisivuilla ja sen tuominen käyttäjien nähtäville, auttaa myös käyttäjiä huomioimaan eri toimintapaikkojen riskejä omassa toiminnassaan.

Moniammatillinen osaaminen, yhteistyö eri lajiseurojen ja toimijoiden välillä on tärkeää toimintapaikkojen turvallisuuden kehittämisen kannalta. Viranomaisten ohjeistusten, lakien ja standardien päivitysten seuraaminen ja erityisesti turvallisuusasiakirjan päivittäminen sekä jatkuva turvallisuusasioista keskusteleminen eri toimijoiden välillä takaa sen, että turvallisuudessa toimitaan koko ajan parhaan ajankohtaisen tiedon mukaan.

Tietolähteitä

Junttila, E. (toim.) 2009. Toimiva, kestävä ja turvallinen leikkikenttä. Viherympäristöliitto ry.

Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011

Tampereen kaupungin internetsivut

Tampereen kaupungin karttapalvelu Oskari - Kartat.tampere.fi

Tampereen kaupunkiseudun yleiset viher- ja ulkoliikuntapaikkojen hoidon sekä kunnossapidon tehtäväkortit [ulkoliikuntapaikkojen_ja_viheralueiden_kunnossapidon_tuotteistus_liitteet_koonti.pdf](#) (tampereenseutu.fi)

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston verkkosivut:

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/Palveluiden-turvallisuus-vaatimuksia/Leikkikentat/>

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kuluttajapalvelut/Vaatimuksia-palveluntarjoajalle/>

Turvallisuusstandardi SFS-EN 1176-1: 2017: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät. Suomen Standardisoimisliitto.

Turvallisuusstandardi SFS-EN 1176-7: 2018: Leikkivälineet ja turva-alustat, ohjeita asennuksesta, tarkastuksesta, huollosta ja ylläpidosta. Suomen Standardisoimisliitto.

Turvallisuusstandardi SFS-EN 1177: 2018: Leikkikenttien iskua vaimentavat alustat. Testimenetelmät iskunvaimennuksen määrittämistä varten

Turvallisuusstandardi SFS-EN 748: 2013 + A1: 2018: Pelikenttävarusteet. Jalkapallomaalit. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testimenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 1270: 2006: Pelikenttävarusteet. Koripallotelineet. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testausmenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 14974: 2019: Skeittipuistot. Turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 15312: 2010: Julkisten liikuntapaikkojen liikuntavälineet. Yleiset vaatimukset, turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 16579: 2019: Pelikenttävarusteet. Siirrettävät maalit ja holkkimaalit. Toiminnalliset ja turvallisuusvaatimukset sekä testausmenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 16630: 2015: Ulos julkiseen käyttöön pysyvästi asennetut kuntolaitteet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät

Turvallisuusstandardi SFS-EN 16899: 2016: Urheilu- ja vapaa-ajan välineet. Parkourvälineet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät

Valtioneuvoston asetus kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista (613/2004)

Viherpalveluohjelma, Leikkipaikat 2021–2030 Leikkipaikkaohjelma [Tampereen kaupunki - Asuminen ja ympäristö - Ympäristö ja luonto - Puistot ja viheralueet - Leikkipaikat

Liiteluettelo

1. Kaupunkiympäristön palvelualueen leikkipaikkaverkosto (tilanne 2021 alussa)
2. Kesällä käytössä olevat muut yleisten alueiden toimintapaikat (tilanne 2021 alku)
3. Talvikäytössä olevat muut yleisten alueiden toimintapaikat (tilanne 2021 alku)
4. Luettelo yleisten alueiden leikkipaikoista (tilanne 2021 alku)
5. Luettelo yleisten alueiden kentistä (tilanne 2021 alku)
6. Leikkipaikkojen kuntoindeksin pisteytystaulukko ja laskentaperusteet
7. Iso-Vilusen skeitti-, BMX- ja polkupyörätrialratojen riskinarviointi 2016
8. Päivityskokouksen esityslista
9. Leikkipaikkojen käyttöönottotarkastuksissa käytettävä lomake
10. Esimerkki leikkipaikan opastaulusta

